

HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
KARLOVA UNIVERZITA V PRAZE

Bakalářská práce

Náboženská obec CČSH v Roztokách u Prahy

Parish of the Czechoslovak Hussite Church in Roztoky near Prague

Praha, 2014

Vladimíra Drdová

Poděkování

Můj velký dík patří vedoucímu této práce, prof. ThDr. Janu Blahoslavu Láškovi, Dr.h.c., za laskavé a fundované rady, bez nichž by tato práce nemohla vzniknout.

Poděkování náleží též prof. ThDr. Zdeňku Kučerovi za cenné osobní vzpomínky, o které se se mnou podělil. Také jeho přínos ke vzniku této práce je nenahraditelný.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem Náboženská obec CČSH v Roztokách u Prahy napsala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

Roztoky, 30. 5. 2014

Anotace:

Cílem práce bylo zmapování historie náboženské obce CČSH v Roztokách v návaznosti na dějinné souvislosti. První část práce je věnována bohaté historii území města Roztoky, jeho postupnému osídlování a vývoji života se zdůrazněním na život náboženský. Hlavní část práce je věnována vzniku náboženské obce CČSH v Roztokách a jejímu rozvoji za jednotlivých duchovních, kteří v místě působili.

Anotation:

The aim was to map the history of the parish of the Czechoslovak Hussite Church in Roztoky near Prague following the historical context. The first part is devoted to the rich history of Roztoky, its gradual colonisation and evolution with accent on religious life. The main part of the thesis is devoted to the formation of the Parish Czechoslovak Hussite Church in Roztoky and its development during the periods of individual parsons who worked in Roztoky.

Klíčová slova:

Roztoky

Žalov

Levý Hradec

náboženský život

náboženská obec CČSH

Keywords:

Roztoky

Žalov

Levý Hradec

Religious life

Parish of the Czechoslovak Hussite Church

Obsah:

	Str.
1. Dějiny Roztok u Prahy	5
1.1. Nálezy z doby kamenné, bronzové a železné	5
1.2. Germánské osídlení Roztok a nálezy z doby raného středověku	6
1.3. Levý Hradec v době Přemyslovské	7
1.4. Historie vodní tvrze a panství v Roztokách	8
1.5. Roztoky v 19. a na počátku 20. století	10
1.6. Roztoky po roce 1918	11
2. Náboženský život v Roztokách do počátku 20. století	14
2.1. Období středověku a raného novověku	14
2.2. Stavba Kostela Narození sv. Jana Křtitele	16
2.3. Stavba obecní fary	17
2.4. Kostel sv. Klimenta na Levém Hradci	20
3. Vznik náboženské obce CČS(H)	22
3.1. Historické kořeny vzniku CČS	22
3.2. Ustanovení Náboženské obce v Roztokách	23
3.3. Boj o kostel a faru 1920 – 1924	25
3.4. Výstavba kostela CČS	27
4. Rozvoj za jednotlivých duchovních CČSH	30
4.1. Jaroslav Bartůněk	31
4.2. Duchovní doby válečné a poválečné	35
4.3. Manželé Hradcovi	37
4.4. Manželé Kučerovi a současnost	43
Summary	54
Přehled použité literatury a dalších zdrojů	55

1. Dějiny Roztok u Prahy

1.1. Nálezy z doby kamenné, bronzové a železné

Nejstarší nálezy z okolí Roztok pocházejí z doby před 750 000 lety. Přímo na území Roztok nejsou nálezy ze starší a střední doby kamenné doloženy, je však pravděpodobné, že ani jemu se tehdejší lovci a sběrači nevyhýbali.¹ Doklady osídlení z mladší doby kamenné (5 500 – 4 200 př. Kr.) pocházejí nejčastěji z jižního okraje Roztok podél levého břehu Vltavy. Také v areálu pozdějšího přemyslovského hradiště Levý Hradec byly nalezeny pozůstatky pravěkého osídlení, byly však značně poškozeny výstavbou hradiště. Na výzkumu těchto nálezů se podílely velké postavy české amatérské i profesionální archeologie, jako Čeněk Rýzner, Josef Ladislav Píč, Jaroslav Böhm či Ivan Borkovský.²

První známý archeologický nález v Roztokách představuje soubor nádob, který byl objeven při terénních úpravách dvora v roztockém zámku v roce 1825. Díky tomuto nálezu se Roztoky dostaly do nejstarší publikace o pravěkých lokalitách v Čechách, kterou vydal v roce 1836 Matyáš Kalina z Jäthensteinu.³

Významnou archeologickou lokalitou je také vrch Řivnáč, vypínající se nad vltavským údolím. V letech 1882 – 1884 tu Čeněk Rýzner objevil pozůstatky obydlí, pecí a zásobních jam. Vrch Řivnáč dal jméno celé kulturní skupině, která se zve kulturou řivnáčskou.⁴

Období doby bronzové (2 200 – 750 př. Kr.) začíná kulturou únětickou, jejíž stopy byly nalezeny v bývalé žalovské cihelně a v pískovně ve Velkém Háji na pomezí roztockého a únětického katastru. Z té doby pocházejí i nálezy zbraní, spínadel a zlomků keramiky z Řivnáče.

Střední doba bronzová je zastoupena středodunajskou mohylovou kulturou, po které však zůstaly jen nečetné památky, amatérské nálezy nádob, nástrojů a zbraní.

Na počátku mladší doby bronzové zde sídlil lid knovízské kultury. Do knovízského sídliště byly zapuštěny základy původní roztocké tvrze.⁵

1 Kolektiv autorů: Roztoky očima staletí, Město Roztoky, 2011, str. 10-11

2 Tamtéž, str. 14-15

3 Tamtéž, str. 14

4 Vencová Stanislava: Stručné dějiny města Roztoky u Prahy, učební text ZDŠ Roztoky, 1982, str. 1

5 Kolektiv autorů: Roztoky očima staletí, Město Roztoky, 2011, str. 22-23

Ve starší době železné (750 – 480 př. Kr.) byly střeň Čechy osídleny nositeli tzv. bylanské kultury, mezi jejíž znaky patří rozvoj metalurgie, dálkový obchod a sociální vývoj ve smyslu rozvrstvování společnosti. Nálezy bylanské kultury jsou na území Roztok známy z pěti lokalit sídlištních a pohřebních areálů.

Mladší doba železná (zhruba posledních 500 let př. Kr.) je na našem území spojena s přítomností keltských Bójů, po nichž jsou Čechy historicky pojmenovány – Boiohaemum, Bohemia. V dokumentaci o výzkumech romantického archeologa pátera Krolmuse se zachovaly údaje o dnes již zmizelých keltských mohylách ve Velkém Háji.⁶

1.2. Germánské osídlení Roztok a nálezy z doby raného středověku

Někdy v polovině prvního století po Kr. mizí Keltové z našeho území, naopak sem přichází několik vln germánského osídlení. Toto posouvání kultur bylo postupné, takže germánské artefakty se často mísí s keltskými. Takový charakter mají i roztocké nálezy z té doby.

Druhá vlna migrace je datována před zlomem letopočtu. Je to tažení Markomanů vedených králem Marobudem.

Germáni osídlili v Roztokách území při ústí Únětického potoka. Bylo zde zřejmě dost velké železářské centrum. Osídlení sestávalo z oddělených dvorců. Většina památek z té doby byla zničena při výstavbě železnice v polovině 19. století.

Přesto se zachovalo množství hospodářských zařízení, pozůstatky obydlí a železářských pecí. Kromě produkce železa tehdejší obyvatelé chovali dobytek a pěstovali užitkové rostliny. Z mladší doby římské (konec 2. - konec 4. stol.) pochází nalezené fragmenty keramických nádob a dva kostrové hroby.⁷

Pravěký vývoj ve střední Evropě završuje období tzv. stěhování národů (konec 4. - polovina 6. stol.). Vpád Hunů do Černomoří vyvolal dominový efekt pohybů kmenů a zanikajících říší, chaos, který do té doby neměl obdoby.

Na území Roztok byl objeven z té doby pouze hrob germánského bojovníka na kraji Tichého údolí.

6 Tamtéž, str. 30-33

7 Tamtéž, str. 42

Poté již do Čech přicházejí Slované – přesné časové určení není dodnes jednoznačné a vedou se o ně dosud spory.⁸

Jisté jsou archeologické nálezy z druhé poloviny 6. století, které jsou se Slovany již spojovány a bývají nazývány pražskou kulturou.

Její pozůstatky byly v Roztokách objeveny v téže lokalitě, jako hrob z doby stěhování národů. Podle dostupných pramenů se jedná o nejrozsáhlejší archeologickou lokalitu v celé střední Evropě. Zahrnuje rozsáhlé sídliště, obydlené po dobu půldruhého století. Typická jsou zahloubená obydlí a skladovací jámy na obilí. Domy měly rozměry cca 3 x 3 metry, v rohu vždy stála kamenná pec. Obyvatelstvo patrně nebylo zcela jednorodé, jednotlivé skupiny mohly do lokality přicházet postupně.

V celém areálu o rozloze asi 20 ha se nalézalo kolem 700 domů typu pražské kultury. Taková koncentrace obyvatel převyšuje ostatní známé lokality o řád a je pro archeology dodnes záhadou, stejně jako náhlé vyliďnění lokality v 8. století.⁹

1.3. Levý Hradec v době Přemyslovské

V raně středověkých pramenech se pro ostroh nad Vltavou používá název Hradec.¹⁰ Kronikář Kosmas byl možná první, kdo použil název Levý Hradec, který se používá dodnes.

Osídlení Levého Hradce trvá více než šest tisíc let. Rozlišujeme přitom dvě části lokality, v různých dobách osídlované s různou intenzitou – akropoli a předhradí.

V osmdesátých letech 9. století založil přemyslovský kníže Bořivoj na akropoli Levého Hradce kostel sv. Klimenta – nejstarší křesťanský kostel na území Čech. Pravděpodobně to byla z dnešního hlediska nevelká svatyně, o jejíž podobě, přesném umístění a použitém materiálu neexistují žádné informace.

Tato etapa vývoje osídlení Levého Hradce se kryje nejen s počátky křesťanství na našem

8 Tamtéž, str. 48

9 Tamtéž, str. 45

10 Vencová Stanislava: Stručné dějiny města Roztoky u Prahy, učební text ZDŠ Roztoky, 1982, str. 2

území, ale také s počátkem budování českého státu, byť kostel na Levém Hradci zbudoval Bořivoj jako místodržitel velkomoravského knížete Svatopluka.

Levý Hradec se posléze stal významnou součástí systému hradišť, jímž Přemyslovci vyznačovali svou doménu. V jejím centru byla kromě Levého Hradce hradiště na Budči a v Praze, její hranice pak obsazovala hradiště v Mělníku, Staré Boleslavi, Lštění, Tetíně a Libušíně.

V roce 982 byl na Levém Hradci jmenován Vojtěch Slavníkovec jmenován pražským biskupem. Poté - zřejmě ve druhé polovině 11. století - význam Levého Hradce poněkud opadl, i když zcela opuštěn nebyl nikdy.

Z doby, kdy byl Levý Hradec hradištěm, se dochovaly pozůstatky opevnění akropole i předhradí, dnes zčásti skryté pod zemí. Podle rozdílných typů opevnění lze soudit, že nebylo vybudováno najednou, ale v několika etapách v rozmezí dvou století.

V lokalitě se podařilo odkrýt také půdorysy několika raně středověkých staveb. Na předhradí se nacházely stavby s křivou konstrukcí, zatímco na akropoli převažovaly sruby.

V sousedství Levého Hradce se našlo i několik hrobů z této doby, a i bohatá výbava těchto hrobů dokládá elitní postavení zdejších obyvatel v přemyslovské době.¹¹

1.4. Historie vodní tvrze a panství v Roztokách

Archeologický výzkum doložil existenci věžové vodní tvrze v Roztokách již ve 13. století.¹² Byla to raně gotická čtyřboká kamenná věž o půdorysu 10 x 10 metrů. První písemná zmínka o Roztokách spadá do roku 1233, a objevuje se v listině krále Václava I. díky jménu vladky Petra z Roztok.¹³

Kromě vodní tvrze stál v Roztokách od roku 1296 opatský dům s poplužním dvorem. Nechal jej postavit opat břevnovského kláštera Pavel Bavor z Nečtin.

V roce 1360 se roztocká tvrz dostává do měšťanských rukou. Ke svému klecanskému panství ji přikoupil staroměstský měšťan Šimon Olbramovec. Když zemřel, jeho vdova se provdala za Eberharda z Remeše. Po smrti obou tvrz převzal Eberhardův bratr Reinhard. Nechal ji zbořit a na jejím místě postavil rozlehlejší stavbu, z níž se zachoval jen arkýř gotického presbyteria kaple.

11 Kolektiv autorů: Roztoky očima staletí, Město Roztoky, 2011, str. 51

12 Poche Emanuel a kol.: Umělecké památky Čech 3, Academia Praha 1980, str. 252

13 Vencová Stanislava: Stručné dějiny města Roztoky u Prahy, učební text ZDŠ Roztoky, 1982, str. 3

Reinhard odkoupil i zadlužený opatský dvůr a sjednotil tím celé roztocké panství.

Přišel o ně ovšem v době husitských válek po bitvě na Vítkově, jelikož stál na straně císaře Zikmunda. V následující neklidné době se držitelé panství rychle střídali, byl mezi nimi i přítel Jana Husa, měšťan Liděj z Ladkovic.

Po bitvě u Lipan se Reinhard z Remeše dostává zpět ke svému majetku. Jelikož později umírá bez potomků, připadl roztocký majetek coby odúmrt' do rukou krále Ladislava Pohrobka, odkud si je koupil purkrabí Bedřich z Donína. Dochází k dalším přestavbám sídla v pozdně gotickém slohu, na půdorysu již téměř shodným s dnešním.¹⁴

I v 16. století se majitelé Roztok rychle střídají v intervalech nepřekračujících deset let, což vedlo k jejich hospodářské stagnaci. V roce 1565 však panství kupuje hejtman slánského kraje, rytíř David Boryně ze Lhoty a na Míkovcích. Z dnešního pohledu to byl úspěšný podnikatel, který ovšem s poddanými i s čeledí zacházel velmi tvrdě. Jeho finanční úspěchy mu umožnily přestavět Roztoky na komfortní dvoupatrový renesanční zámeček s arkádovým ochozem.

Jeho drsné způsoby a lakota se mu nakonec nevyplatily. Zámek přepadla banda lupičů vedených Vaškem Plundrou, která rytíře mučila a bila a odnesla si truhlu plnou peněz. David Boryně asi po roce, nejspíš na následky zranění z této události umírá. Vůdce lupičů Plundra byl později chycen a popraven, jeho jméno však zlidovělo jako výraz pro loupení, rabování a ničení.

Vnuk Davida Boryně se zúčastnil stavovského povstání. Po bitvě na Bílé hoře mu byla část majetku zkonfiskována a Roztoky byl donucen prodat císařskému místodržiteli knížeti Karlu z Lichtenštejna. V následujícím období třicetileté války byly Roztoky, zámek i přilehlá ves v roce 1638 poničeny saskými vojsky, o rok později je dorazili Švédové. Ze 17 usedlostí jich pak bylo 11 opuštěno a trvalo 50 let, než byla obec znovu osídlena. Horní patro zámečku bylo vypáleno a již nikdy nebylo obnoveno.

Lichtenštejnové vlastnili Roztoky plných 180 let a přeměnili je na prosperující a soběstačný velkostatek. Ve vsi se pěstovalo i víno a chmel, byl zde pivovar.

Zámek nebyl využíván jako sídlo, nýbrž coby správní budova. Horní patro bylo prázdné, nacházela se tam jen kaple sv. Jana Křtitele. Ta byla vydrancována při nevolnickém povstání roku 1775. Za účast na rebelii byli oběšeni čtyři hlavní účastníci, z toho dva z Roztok.¹⁵

14 Kolektiv autorů: Roztoky očima staletí, Město Roztoky, 2011, str. 63

15 Tamtéž, str. 64

Z roku 1764 pochází nejstarší zmínka o škole v Roztokách.¹⁶ Vyučovalo se až do roku 1822 v malém domku s jednou třídou v dnešní zámecké zahradě. Školu v roce 1790 navštěvovalo 71 žáků, z toho polovina tak chudých, že nemohli platit školné.

1.5. Roztoky v 19. a na počátku 20. století

V roce 1803 kníže Alois Josef z Lichtenštejna statek prodal s tím, že je příliš vzdálen od ostatních lichtenštejnských držav a že zámek nemá dostatečnou ubytovací kapacitu.

Po několika majetkových převodech se roku 1839 majitelem statku stává Josef Leder s manželkou Annou. Ač nebyl šlechtického původu, vystupoval velmi sebevědomě a autoritativně, nechal se dokonce oslovovat jako „vysokorodý pán“. Nelze však popřít, že se zasadil o výstavbu nové silnice a železniční dráhy z Prahy do Podmokel, díky níž byl umožněn rozvoj Roztok v druhé polovině 19. století.¹⁷

V prosinci 1855 byla na Kostelním náměstí dostavěna nová budova školy – dnešní městský úřad. Před tím (v letech 1822 – 1847) se vyučovalo v patrové budově, která však musela ustoupit výstavbě železnice.

V druhé polovině 19. století se stejně jako v celých Čechách i v okolí Roztok rozvíjí průmysl. Vznikají továrny jako dynamitka, železářny v Libčicích a jiné. Malé továrny vznikaly i v Roztokách.

V roce 1861 byla v Roztokách založena továrna na barviva firmy Ösinger, v roce 1870 zahájila firma Felkl výrobu atlasů a globusů. Existovala tu dále továrna na olej, mlýn, cihelna a pivovar.

Výhodná poloha a malebná krajina přivedly do Roztok řadu významných osobností. Mlýn v dolních Roztokách koupil český politik Dr. František Brauner. Na letním bytě tu pobýval Bedřich Smetana, některé skici tu nakreslil Václav Brožík a i další malíři našli v Roztokách inspiraci:

16 Vencová Stanislava: Stručné dějiny města Roztoky u Prahy, učební text ZDŠ Roztoky, 1982, str. 10

17 Kolektiv autorů: Roztoky očima staletí, Město Roztoky, 2011, str. 69

Mikoláš Aleš, Antonín Chitussi, Quido Mánes.¹⁸ Nejvíce je s Roztokami spojena Zdena Braunerová, jejíž životní příběh mistrně popsal František Kožík v dílech Na křídle větrného mlýna a Neklidné babí léto.

Zdena Braunerová si v roce 1904 nechala v Roztokách postavit ateliér. Sama se podílela nejen na návrhu domku, ale i na výzdobě a vybavení interiérů. Ateliér se stal místem častých setkání českých i zahraničních výtvarníků a intelektuálů, jako byli F. X. Šalda, Vilém Mrštík, Julius Zeyer, Miloš Marten, František Bílek, Jan Štursa, Jan Zrzavý, Paul Claudel či Maurice Pellé.

Díky stoupajícímu počtu obyvatel byly roku 1893 Roztoky povýšeny na městys. Tím získaly mimo jiné právo vykonávat volby do okresního zastupitelstva, zemského sněmu a říšské rady, ale například i vybírat poplatky. To zase umožnilo více se věnovat sociálním záležitostem, roku 1903 byl otevřen místní chudobinec.

Na přelomu století byl na Vltavě postaven jez se zdymadlem. Telefon byl do obce zaveden v roce 1894.

Rozvíjel se i spolkový život. Byl založen Sokol, Průmyslová beseda, tamburašský sbor či divadelní spolek Vrchlický.¹⁹

1.6. Roztoky po roce 1918

V první třetině 20. století se nový městys díky zlepšení komunikace mohl rozrůstat na kopcích nad údolím, v tzv. horních Roztokách. Přibývaly zejména rodinné domky.

Za první republiky se do Roztok také začali stěhovat movití obyvatelé, mnohdy německého původu, kteří se nejvíce usídlovali ve vilách v Tichém údolí.

Roztocký velkostatek neprožíval v té době šťastné časy. Rodina Lederů prodala čtvrtinový podíl Václavu Práškoví, zbylou většinu později získala rodina Marešů. Na statku se pěstovala pšenice, ječmen, cukrová řepa, prodávalo se mléko i maso. Hospodaření však nebylo příliš úspěšné a statek se propadl do miliónových dluhů.

V období hospodářské krize byla vydlážděna Nádražní ulice, byl zaveden vodovod a s nemalými finančními potížemi nová školní budova, neboť stará škola již kapacitně naprosto

18 Vencová Stanislava: Stručné dějiny města Roztoky u Prahy, učební text ZDŠ Roztoky, 1982, str. 6-9

19 Tamtéž, str. 7

nepostačovala.²⁰

V roce 1930 navštěvovalo školu 448 žáků v deseti třídách. Roku 1929 byl získán pozemek a v roce 1931 se započalo se stavbou nové školy. Vyučování bylo zahájeno 4. září 1932. Budova měla 9 tříd ve třech patrech a v přízemí pak ředitelnu, sborovnu, kabinet, školní kuchyň a prozatímní byt školníka.

V roce 1932 jsou v Roztokách zaznamenány tyto instituce a podniky: poštovní úřad, telegrafní úřad, telefonní úřad, četnická stanice, katolická církev, československá církev, sbor dobrovolných hasičů, společenstvo různých živností, továrna na globy, továrna na mýdla, luštinna semen, stavební družstvo, 2 stavitelé, továrna na svíčky, 2 velkostatky.

Služby nabízeli mimo jiné: 3 lékaři, zubní lékař, 2 zvěrolékaři, 2 autodrožky, 2 biografy (Sokol, Svoboda), cukrář, drogerie, hodinář, 12 hostinců, hotel Sakura, inženýr, knihař, 2 lázně, 2 restaurace (Maxmiliánka, V háji), Městská spořitelna v Kralupech n. Vlt., Občanská záložna, Okresní záložna hospodářská, sdružení pro zásobování vodou, 4 zedničí mistři.²¹

Během války obsadili novou školní budovu Němci, a tak výuka probíhala s velkými obtížemi ve staré škole, po hostincích a soukromých bytech.

V samém závěru 2. světové války, 28. dubna 1945, přijel do Roztok vlakový transport se čtyřmi tisíci vězňů z koncentračních táborů, který se v Roztokách zdržel jen jeden den, ale přesto se místním lidem podařilo vězňům pomoci potravinami a lékařskou péčí. Jedenáct obětí transportu zemřelých v Roztokách je pohřbeno na levohradeckém hřbitově, kde je také vybudován památník transportu smrti.

Největší továrnou v Roztokách je bývalá tzv. penicilínka (posléze ICN Czech Republic a nyní VUAB Pharma a.s.) postavená v letech 1945 až 1948.

Areál roztockého zámku v první polovině dvacátého století silně zchátral. V souvislosti s výstavbou sousedící čistírny odpadních vod byl na něj dokonce již vydán demoliční výměr. O jeho

20 Kolektiv autorů: Roztoky včera, dnes a zítra, Oblastní vlastivědné muzeum Roztoky, 1960, str. 7.

21 Tamtéž, str. 8

záchranu a rekonstrukci se zasloužila skupina nadšenců, vlastivědných pracovníků, kteří zde v roce 1958 založili Vlastivědné muzeum. V roce 1961 byl zrekonstruovaný zámek zpřístupněn veřejnosti a jako Středočeské muzeum slouží dodnes.²²

22 Kolektiv autorů: Roztoky očima staletí, Město Roztoky, 2011, str. 70

2. Náboženský život v Roztokách do počátku 20. století

2.1. Období středověku a raného novověku

Za nejvýznamnější období v roztockých dějinách z hlediska církevního je třeba pokládat 9. a 10. století. Někdy v posledním dvacetiletí 9. století (s jistou opatrností bývá uváděn rok 884) založil kníže Bořivoj I. na Levém Hradci první křesťanskou svatyni v Čechách. Levý Hradec byl patrně jeho sídelním hradištěm, kde přebýval i s manželkou Ludmilou.

Bořivoj přijal křest při svém pobytu na Moravě (883), údajně přímo z rukou arcibiskupa Metoděje. S přijetím křtu byla spojena povinnost postavit kostel, proto založil po návratu malou svatyni, zasvěcenou sv. Klimentovi.²³

Druhým vrcholným okamžikem v dějinách Levého Hradce je volba Slavníkovce Vojtěcha biskupem 19. února 982. V Kosmově kronice je tato událost popsána takto:

...mladíka se chopili, byť se dosti vzpíral, přivedli ho do shromáždění a řekli: „Ať chceš nebo nechceš, naším biskupem budeš a byť nerad, pražským biskupem nazýván budeš. Tvá urozenost, tvé mravy a skutky nejlépe se shodují s velepastýřským důstojenstvím... Tebe všechno duchovenstvo za hodného, tebe veškerý lid provolává za schopného k biskupství... K této volbě došlo nedaleko hradu Prahy, na hrádku Levý Hradec, 19. února téhož roku, kdy zemřel biskup Dětmar.“²⁴

O duchovním životě v Roztokách v pozdním středověku a raném novověku existují jen zlomkovité a pohříchu řídké zmínky.

Koncem 13. století (1296) si tu nechal postavit sídlo opat břevnovského kláštera benediktinů, Pavel Bavor z Nečtin. Část Roztok v té době klášteru náležela. Již od roku 1352 je odváděn desátek faře na Levém Hradci. Zaznamenána jsou jména plebánů – Bohuněk do r. 1356, Jiří z Mokropes do r. 1368, Ždán od sv. Jakuba Na Smíchově do r. 1399.²⁵

23 Kolektiv autorů: Roztoky očima staletí, Město Roztoky, 2011, str. 56

24 Citováno tamtéž, str. 60

25 Protiva Emanuel: Pamětní kniha obce Roztok u Prahy, str. 80

Roku 1381 získal roztocké zboží staropražský měšťan Reinhard z Remeše (či též z Muhlhausenu), který roztockou tvrz přestavěl a zřídil kapli zasvěcenou sv. Joštovi.

Roku 1394 se připomíná zemřelý kněz Mikuláš, po němž nastoupil Štěpán Karlovec.

Slánský hejtman David Boryně ze Lhoty, který koupil roztocké panství roku 1565, nechal tvrz přestavět na dvoupatrový renesanční zámek, což umožnilo zlepšení prostorových možností pro konání bohoslužeb. Ve druhém podlaží zámku vznikla později kaple sv. Jana Křtitele.

Kostel sv. Klimenta na Levém Hradci s levohradeckou farou majetkově vlastnil ženský svatojiřský klášter. V době husitských válek však levohradecká fara zanikla.

Další informace je až z roku 1601, kdy se kostel sv. Klimenta stal podřízeným kostelem filiálním a spadal pod farnost únětickou. V roce 1707 byl přičleněn k faře v Noutonicích a teprve po zřízení lokalie v Roztokách v roce 1764 přešel levohradecký kostel pod správu roztockou.

Dochoval se seznam „kacířů“ z Roztok z roku 1729. Jejich proviněním bylo nejčastěji přechovávání "kališnických" knih. Seznam obsahuje sedm jmen, což v té době v Roztokách představovalo asi desetinu domácností.

Již zmíněná lokalie byla v Roztokách zřízena v roce 1764. O duchovní život se staral dosazený kaplan. Obec roztocká se zavázala, že pro něj vystaví příbytek i nový kostel. Svému slibu však dostála až o celé století později. Zatím byl místní duchovní pastýř odkázán na přízeň majitele panství, knížete Josefa Václava Liechtensteina. Dochovala se listina z roku 1764, podle níž bylo kaplanovi umožněno zadarmo bydlet v naturálním bytu na velkostatku. Navíc ho kníže podporoval nejen naturálně, ale i finančně.

V roce 1803 se však Liechtensteinové rozhodli zámek i panství prodat a noví majitelé již zdaleka nebyli tak vstřícní. Josef Leder, který se stal majitelem roztockého panství v roce 1836, nejprve odmítl udržovat církevní služební byt a roku 1842 dokonce uzavřel zámeckou kapli veřejnosti. Později ji ještě na krátkou dobu zpřístupnil, ale v roce 1854 ji zavřel definitivně a později vyhnal duchovního Veverku i z jeho dosavadního bytu v zahradním domku velkostatku, který poté sloužil k původnímu účelu – ubytování vrchnostenského zahradníka a z části jako kancelář.

Po uzavření zámecké kaple se roztočtí věřící dostali do velmi svízelné situace, neboť nebylo kde sloužit bohoslužby. Konaly se improvizovaně pod širým nebem u kříže nad nádražím nebo v místní škole (dnešní městský úřad). Taková situace byla však dlouhodobě neudržitelná. Arcibiskupská konzistoř dokonce pohrozila zrušením duchovní správy v Roztokách. Pod touto vážnou hrozbou obec pronajala pro duchovního byt a zavázala se, že na svém pozemku a na své náklady postaví faru. Zároveň se začalo uvažovat i o stavbě vlastního kostela.²⁶

2.2. Stavba Kostela Narození sv. Jana Křtitele

První přípravné práce na stavbu nového kostela byly zahájeny v bouřlivém roce 1848, ale – snad právě pod vlivem doby, která řešila jiné problémy – snaha vydržela jen do roku 1850, kdy byly aktivity bez viditelného výsledku přerušeny.

Je zajímavé, že roku 1858, přestože Roztoky neměly ani kostel, ani faru, byla roztocká lokálie povýšena na farnost. O to naléhavější bylo potřeba nového kostela. Velkostatkář Leder sice ústně slíbil poskytnout pro tento účel pozemek u kříže nad nádražím, ale tento dar nedal zřejmě nikdy zaknihovat, takže ke stavbě kostela v tomto místě nedošlo.

Po dalších sedmi letech marných snah bylo nakonec zvoleno poněkud nouzové řešení. Obec poskytla k přestavbě na kostel budovu nepoužívané sýpky na pozemku zvaném Ovčín.

Přestavba byla konečně zahájena v roce 1865 a následujícího roku byl nový kostel v novogotickém slohu dokončen. V průběhu výstavby si byl práce prohlédnout pražský arcibiskup kníže Bedřich Schwarzenberg, což značí, jaký význam stavba roztockého kostela měla. Kostel Narození sv. Jana Křtitele byl vysvěcen pražským světícím biskupem Petrem Krejčím 19. května 1867.

Výstavba kostela by se neuskutečnila bez finančních příspěvků mecenášů i věřících. Nejvýznamnějším přispěvatelem byl císař Ferdinand V. zvaný Dobrotivý, který věnoval 600 zlatých. Po stu zlatých přidali Dr. Limberk, paní Práchnerová, pan Glaser a Josef Leder, který navíc přidal deset tisíc cihel. Poslanec říšského sněmu Dr. František A. Brauner věnoval 50 zlatých. Veřejné sbírky vynesly zhruba 500 zlatých. Téměř celou stránku ve farní kronice pak zaplňují dary naturální.²⁷

26 Boloňský Stanislav: Náboženský život v Roztokách, dosud nepublikovaný rukopis, 2014, str. 2

27 Šašek Josef a následovníci: Pamětní kniha osady Roztocké (farní kronika), od 1875, str. 3

2.3. Stavba obecní fary a duchovní život v druhé polovině 19. stol.

Poté, co byl roku 1865 tehdejší duchovní P. Šrámek vypuzen z domku na Lederově statku, zavázaly se (tehdy samostatné) obce Žalov a Roztoky, že „společně duchovnímu správci Roztockému byt v privátním domě tak dlouho platiti budou, pokud' jim nebude možno zvláštní budovu vystavěti.“²⁸

V dalších letech pak roztočtí duchovní naléhali na obě obce, aby svému slibu dostály. Za stavbu fary intervenovala také arcibiskupská konsistoř, ba i krajské hejtmanství.

Stavba se však stále rok od roku odkládala, až konečně 7. dubna roku 1872 se představení obce usnesli, "by dům tento na obecním pozemku mezi školou (čp. 2) a kostelem vystaven byl, a sice na způsob villy pana Vokouna, totiž vyvýšený dům při zemi se čtyřmi pokojíky, dvorečkem a zahrádkou".²⁹

Stavba byla nakonec realizována až v roce 1876, a to pouze jako přízemní, neboť více finanční možnosti obce nedovolovaly. Pro získání prostředků na stavbu fary obec vypsala tzv. pivní daň, 1 krejcar z litru piva, 4 krejcare z litru lihovin, 5 krejcarů z litru vína. Nad to se obec rozhodla, že si farní budovu nechá ve svém vlastnictví. Žalovská obec se následně zavázala, že na provoz fary bude odvádět roční poplatek.

Skutečností zůstává, že obydlí to bylo vskutku jednoduché, mnoho pohodlí neskýtající. Kamenná stavba byla studená a vlhká.

Roztočtí duchovní správci nikdy neměli na růžích ustláno. Kromě problémů s obydlím si všichni stěžovali na nízké služné a drahotu. S ohledem na tuto nelehkou situaci zasloužil se světicí biskup Dr. Karel Průcha v roce 1873 o zřízení nadace, z jejíhož vkladu u České hypoteční banky byly následně vypláceny úroky roztockým farářům ke zlepšení jejich finanční situace.³⁰

Ani budova roztockého kostelíčka nebyla patrně zhotovena ve zvláštní kvalitě, protože již roku 1879 musel být opravován. Je také možné, že oprava byla provedena v očekávání generální vizitace kardinála arcibiskupa Schwarzenberga, ke které došlo 19. července 1880.

28 Tamtéž, str. 5

29 Tamtéž, str. 6

30 Tamtéž, str. 4

Tato událost se stala pro roztocké obyvatele velkým svátkem. Všechny domy podél trasy slavnostního průvodu byly vyzdobeny věnci a vlajkami. Vzácnou návštěvu již na hranici obce přivítalo roztocké i žalovské zastupitelstvo spolu s levohradeckým patronem Josefem Lederem, aby ho doprovodilo na místní faru. Po rozhovorech s místními představiteli se návštěva odebrala do kostela. Mše svatá a kázání se nakonec pro velký nával musely konat na prostranství před kostelem. Kardinál udělil svátost biřmování asi dvěma stům věřících. Následovala návštěva školy, kde zkoušel školní dítky ze znalosti náboženství a s jejich znalostmi vyslovil velkou spokojenost.³¹

Ve farní kronice je také popsán příběh sochy sv. Jana Nepomuckého, která dnes stojí před kostelem. Původně byla zhotovena na památku velké povodně z roku 1845 a stála na dvoře mlýna v č. p. 53. Někdy kolem roku 1856 byl mlýn přetvořen na přádelnu, jejíž majitelé, ač protestantského vyznání, sochu – nejspíše pod vlivem svých katolických manželek – zachovali. V roce 1883 byla továrna prodána novému majiteli, který ji proměnil na olejnu. Místní farář Špaček přesvědčil původní majitele, aby mu sochu věnovali. Se souhlasem obecního zastupitelstva byla pak socha přestěhována na prostranství před kostelem a 1. listopadu 1884 byly posvěcena.

V téže roce se roztocký kostel také dočkal nových varhan. Původně se v něm hrálo na malé varhany, tzv. pozitiv, věnovaný v roce 1867 Knížecím arcibiskupským seminářem pražským. Ten však nebyl pro zamýšlený účel dostatečný, a tak začal farář Špaček obcházet místní podnikatele s prosbou o finanční příspěvek. Z potřebných 600 zlatých se mu podařilo shromáždit asi polovinu. Pak požádal patrona levohradeckého kostela, velkostatkáře Ledera, zda by chybějící částku doplnil ze zádušního jmění Levého Hradce výměnou za původní pozitiv z roztockého kostela. Tato nabídka byla vyslyšena, a tak již na vánoční svátky roku 1884 rozezněly se při půlnoční mši v Roztokách nové varhany písni Narodil se Kristus Pán.³²

V roce 1889 byl poblíže nádraží na místě ztrouchnivělého dřevěného kříže postaven nový, kovový kříž. Nermalou měrou na jeho pořízení přispěli pražští výletníci a velké zásluhy si připsal i továrník Bechtold, vyznání kalvinského.³³

Dne 14. března 1893 byla obec Roztoky povýšena na městys. Tato významná změna byla

31 Tamtéž, str. 8

32 Tamtéž, str. 11-12

33 Tamtéž, str. 15

oslavena i církevně – 14. května po svátku Nanebevzetí Páně byla sloužena mše svatá za účasti celého obecního výboru, místních spolků a množství věřících.³⁴

V roce 1899 zaznamenává katolický farář v kronice poprvé heslo „ pryč od Říma“, pod nímž někteří katolíci přestupují k protestantům. Je to první předzvěst událostí, které vyvrcholí o dvacet let později.³⁵

K 31. 12. 1900 se konalo sčítání lidu v celé Rakousko-Uherské říši. V Roztokách bylo napočítáno 1090 obyvatel, z toho 1064 Čechů, 10 Němců a 16 dalších cizinců, ponejvíce Francouzů. Katolického vyznání bylo 1012 obyvatel, k různým evangelickým církvím se hlásilo 21 lidí, 26 bylo vyznání izraelského a jeden z cizinců byl bezvěrec.

V Žalově (pod nějž tehdy patřila i Podmoráň, dnes část obce Úholičky) žilo celkem 485 duší, až na dva samí Češi, z toho 468 katolíků, 17 evangelíků. Celkem tedy na území roztocké farnosti 1574 osob, z toho 1480 katolíků, 38 evangelíků, 26 židů a jeden bez vyznání.³⁶

Roku 1904 byl v poutní den farnosti slavnostně vysvěcen obecní Chudobinec císaře a krále Františka Josefa I. V kronice se o tom píše:

„...jest určen pro ty příslušníky obecní, kteří nemají přístřeší. Vydřování jich pokrmem a ostatními potřebami stane se teprve, až bude míti obec dostatečných příjmů... Byl dům ten vystaven asi za 24 000 kor. Dílem od dobrodinců, dílem od obce věnovaných – a po vysvěcení uvedeni do něho 4 chovanci, 2 mužští a 2 ženské, bydlení budou v místnostech oddělených.“³⁷

O rok později se uskutečnila oprava kostela, a to pravděpodobně v souvislosti s generální vizitací pražského arcibiskupa, kardinála Lva Skrbenského. Na opravu přispěli všichni významní místní občané, protože návštěva arcibiskupa byla pro farnost i obec naprosto výjimečnou událostí.

Arcibiskup byl očekáván již na hranici obce delegací, v níž byl farář, první radní obce a starosta náboženské obce židovské pošt mistr Karel Kohn, školní mládež se svými učiteli a zástupci místních spolků.

Kardinál Skrbenský poté mimo jiné provedl obřad biřmování. Biřmovanců bylo

34 Tamtéž, str. 17

35 Tamtéž, str. 22

36 Tamtéž, str. 24

37 Tamtéž, str. 26

zaznamenáno plných 240.³⁸

V roce 1908, 7. června na Hod Boží svatodušní zaznamenává místní farář Čaboun svolání důvěrné schůze katolicky smýšlejících občanů do hostince U Koruny, „aby se spojili v šik proti bezvěrcům, i sešlo se dosti lidu a založena po řečích Ševce – Blanického z Prahy a Švejdy z Libčic místní organisace lidu katolického v Roztokách. Důvěrníkem čili předsedou zvolen Rašek, dělník při dráze a pak 4 mužů a 5 žen do výboru a přidalo se 19 osob. Později přistupovali jiní. Farář Čaboun jmenován duchovním rádcem spolku od předsedy obecní organisace smíchovské lidu katolického a přijal od přihlásivších se členů s uspokojením.“³⁹

V tomtéž roce byla zpívanou mší oslavena dvě jubilea – padesátileté kněžské sv. otce Pia X. a šedesátileté vladařské císaře a krále Františka Josefa I.

V roce 1909 byla z daru družstva „Vlast“ založena farní knihovna.⁴⁰

V roce 1917 byly oba kostelní zvony zabaveny pro válečné účely. Větší zvon z roku 1724, původně pocházel ze zámecké kaple. V následujícím roce byly dokonce zabaveny i cínové pišťaly varhan z roztockého i z levohradeckého kostela.

Náladu v obci v období před koncem 1. světové války dokumentuje návštěva pražského arcibiskupa knížete Huyna 1. června 1918. Na rozdíl od nadšených oslav při předešlé návštěvě v roce 1905 byla tato návštěva nejvýznamnějšího církevního hodnostáře místní obecní radou zcela ignorována.⁴¹

2.4. Kostel sv. Klimenta na Levém Hradci

Ačkoli byl Levý Hradec po staletí uznáván jako kolébka křesťanství v Čechách, v péči o kostel se to vůbec nepromítalo, především z finančních důvodů. Žalov byl vždy velmi nuznou obcí.

Základem kostela byla románská rotunda, doplněná koncem 13. století raně gotickým presbytářem. V roce 1684 byla rotunda zbořena a k presbytáři byla přistavěna barokní obdélníková

38 Tamtéž, str. 27

39 Tamtéž, str. 29

40 Tamtéž, str. 30

41 Boloňský Stanislav: Náboženský život v Roztokách, dosud nepublikovaný rukopis, 2014, str. 3

lod'.⁴² Kostel sv. Klimenta a levohradecká fara majetkově náležela ženskému svatojiřskému klášteřu. V době husitských válek levohradecká fara zcela zanikla. V roce 1601 byla zřícena fara v nedalekých Úněticích a levohradecký kostel sv. Klimenta se stal jejím podříceným kostelem filiálním. V roce 1707 byl převeden pod správu nové fary v Noutonicích. Teprve po zřícení lokalie v Roztokách v roce 1764 přešel levohradecký kostel pod správu roztockou.⁴³

Patronem levohradeckého kostela byl velkostatkář Leder, týž, který zrušil zámeckou kapli. Dva obrazy z ní - sv. Augustina a sv. Šebestiána nechal právě na Levý Hradec převézt.

Roku 1879 byla na Levém Hradci opravena hřbitovní zeď a kostel byl omítnut zvenčí. Vnitřní opravy byly pozastaveny, neboť se čekalo na vyjádření konzervátora ohledně nástěnných maleb a poté na svolení vyšších míst. Nakonec byl kostel vymalován až v roce 1881, ale – jak praví kronika – oprava za 350 zlatých nedopadla ke spokojenosti duchovního správce ani osadníků.⁴⁴

Větší stavební změny se kostel sv. Klimenta dočkal až ve dvacátých letech minulého století, kdy došlo k dostavbě sakristie. Kostel jako celek však chátral.

Na podporu jeho obnovy byl v roce 1937 založen spolek "Národní matice při památném chrámu Páně sv. Klimenta na Levém Hradci". Díky úsilí Matice byly získány finanční prostředky na celkovou obnovu kostela a jeho okolí, včetně archeologického výzkumu vedeného Dr. Ivanem Borkovským.

Při něm došlo k objevení základů velkomoravské rotundy pod podlahou novější stavby kostela.

Kostel měl být po rekonstrukci otevřen v roce 1941, ale německé okupační úřady to nedovolily. Kostel tak zůstal nepřístupný až do konce války. Znovu vysvěcen byl až při velké poutní slavnosti 8. července 1945.⁴⁵

42 Poche Emanuel a kol.: Umělecké památky Čech 3, Academia Praha 1980, str. 253

43 Tamtéž, str. 4

44 Šašek Josef a následovníci: Pamětní kniha osady Roztocké (farní kronika), od 1875, str. 9

45 Boloňský Stanislav: Náboženský život v Roztokách, dosud nepublikovaný rukopis, 2014, str. 4

3. Vznik náboženské obce CČS(H)

3.1. Historické kořeny vzniku CČS

Informace o vzniku náboženské obce v Roztokách čerpáme dnes z Pamětní knihy této náboženské obce. Ta začala být sepisována až v roce 1934, ačkoli zrod náboženské obce sahá až do roku 1920. První kronikář, jáhen Karel Hůlek k tomu učinil poznámku:

„Ač tuto pamětní knihu počínáme spisovati teprve ve čtrnáctém roce trvání církve československé i zdejší náboženské obce, jsou do ní zapisovány skutečné a pravdivé události tak, jak se o nich zachovaly zápisy ze schůzí Rady starších, jež jsou doplněny pamětmi členů, kteří stáli při vzniku zdejší náboženské obce.“⁴⁶

Druhým pramenem je Pamětní kniha osady roztocké, sepsovaná roztockými katolickými faráři, která pochopitelně popisuje vznik československé církve velmi kriticky. Porovnání obou náhledů je mimořádně cenné a poučné. S ohledem na okolnosti vzniku CČS, o nichž bude pojednáno níže, je i zcela logické a pochopitelné.

Církev československá husitská se ze své podstaty hlásí k odkazu Mistra Jana Husa. Ten obsahuje řadu reformních výzev vůči soudobé církvi, která opustila původní ideály a jejíž představitelé něco jiného kázali a něco jiného činili. Jan Hus se tak v podstatě stal předchůdcem protestantské reformace.

Veškeré represivní kroky proti reformním církevním hnutím v konečném důsledku ztroskotaly, neboť reformní proudy se nikdy nepodařilo zcela vymýtit. Vždy se nečekaně odněkud vynořily. Neuspěla ani brutální násilná rekatolizace po Bílé hoře, kdy byly zakázány všechny nekatolické církve (hlásilo se k nim v té době 90 % obyvatelstva). Protestantská víra přežívala v ilegality a jediným výsledkem bylo, že římskokatolická církev splynula s nenáviděným habsburským rodem v jednoho nepřítele. Toleranční patent, vydaný v roce 1791 císařem Josefem II., sice de iure ukončil pronásledování nekatolíků, nicméně neznamenal v žádném případě plnou náboženskou svobodu, nýbrž jen strpění evangelických menšin pod přísným dohledem státu i katolické církve. Povoleny byly jen dvě nekatolické církve, přičemž jejich činnost byla silně omezena. Nesměly konat veřejné bohoslužby, jejich modlitebny nesměly mít věž, zvon ani vchod

46 Hůlek Karel a následovníci: Pamětní kniha náboženské obce CČS Roztoky, str. 2

z ulice. To vše s cílem, aby zůstaly stranou pozornosti obyvatelstva.

Katolická církev se poté dostala pod kontrolu státu a kněží do značné míry představovali úřední moc. Byly zrušeny desátky a kněží financoval stát, čímž se v očích obyvatel jenom posílila identifikace církve s rakouskou monarchií. Nic na tom nemění ani skutečnost, že řada kněží byla jedinými nositeli vzdělanosti na venkově a že mnozí z nich sehráli pozitivní úlohu při národním obrození.⁴⁷

Negativní vnímání katolické církve se tak logicky projevilo po zániku rakouské monarchie a vyhlášení samostatného československého státu. Jedním z nejčastěji provolávaných hesel bylo: „Pryč od Vídně, pryč od Říma!“

Za této situace sehráli významnou úlohu vlastenecky zaměřeni kněží, kteří vytvořili Jednotu reformního duchovenstva. Ta předložila papeži reformní požadavky, mezi nimiž bylo například zavedení češtiny jako liturgického jazyka, zjednodušení bohoslužeb a zrušení celibátu pro kněze. Audience u papeže se uskutečnila 4. července 1919 a trvala asi půl hodiny. Vzneseným požadavkům však nakonec vyhověno nebylo.

Reakcí byly bohoslužby o Vánocích 1919, které byly vedeny v českém jazyce. Liturgii k nim připravil Dr. Karel Farský. Dne 8. ledna 1920 pak byla založena Církev československá, která byla státem uznána 15. září 1920. Prakticky ihned zaznamenala obrovskou vlnu přístoupů. Kromě již zmíněného negativního vnímání úlohy římskokatolické církve v rámci rakouské říše byla příčinou i nezvyklá demokratičnost nové církve, která by v hierarchii katolické církve byla zcela nemyslitelná. Lidem se tak nabízela přitažlivá možnost spojit intenzivně prožívané demokratizační prvky politické a národní s těmi náboženskými. Není tedy divu, že počet členů církve československé záhy překročil hranici jednoho miliónu.⁴⁸

3.2. Ustanovení Náboženské obce CČS v Roztokách

Ani Roztoky pochopitelně nezůstaly stranou nového hnutí. Fenomén blízkosti Prahy, který poznamenává život v Roztokách i dnes, zapůsobil již tehdy. Mnozí obyvatelé Roztok, kteří dojížděli za prací do Prahy, stali se příslušníky nové církve. Na urychlení vzniku náboženské obce v Roztokách má největší zásluhu Jaroslav Bartůněk. Tento bývalý katolický kněz vystoupil po 28.

47 http://cs.wikipedia.org/wiki/Dějiny_Římskokatolické_církve_v_Česku

48 <http://www.husitibrevnov.cz/ccsh/historie-ccsh/>

říjnu 1918 z církve a stal se úředníkem státního šekového úřadu. (Stojí za zaznamenání, že řada kněží, kteří opustili církev, našla uplatnění v bankovních i jiných peněžních ústavech. Svou úlohu v tom patrně sehrála skutečnost, že u bývalých duchovních se předpokládala poctivost a neúplatnost.) V dubnu 1920 (přesné datum není vzhledem k výše uvedeným skutečnostem známo) pozval Jaroslav Bartůněk do Roztok Dr. Karla Farského. Ten uskutečnil svou přednášku v nabitém sálu hostince U Tichých. Tato přednáška rozvířila život v Roztokách a rozdělila obyvatelstvo na dva nesmiřitelné tábory.

Příslušníci Československé církve usilovali o konání vlastních bohoslužeb. Za tím účelem pozval Jaroslav Bartůněk do Roztok duchovního Šlapáka, který v květnu 1920 (opět neznáme přesnější datum) sloužil mši na veřejném prostranství vedle katolického kostela. Bohoslužby se zúčastnilo velké množství lidí z Roztok i z okolních obcí Žalova, Únětic, Selce a Klecan. Zhruba o měsíc později se konala druhá bohoslužba, kterou vedl duchovní Janda, na tomtéž místě a se stejným úspěchem.⁴⁹

Myšlenka vzniku náboženské obce Církve československé v Roztokách našla své naplnění v rámci oslav památky Mistra Jana Husa 6. července 1920.

Na louce poblíž Vltavy, za drážním viaduktem, byla připravena hranice z dříví darovaného továrníkem Černým. Občané z Roztok a okolí se shromáždili před katolickým kostelem, odkud vyrazil slavnostní průvod k připravené hranici.

Bohoslužbu vykonal Jaroslav Bartůněk. Po ní byla hranice zapálena za zpěvu chorálu „Hranice vzplála“ a za střeleckých salv vojenské stráže železniční stanice.

Poté přítomní hromadně vyplňovali přihlášky k církvi československé, údajně se jednalo téměř o polovinu všech obyvatel Roztok (katolický farář však zmiňuje asi 200 osob). Zároveň byl zvolen přípravný výbor pro vznik náboženské obce. Předsedou i farářem obce byl zvolen Jaroslav Bartůněk, prvním místopředsedou továrník Jindřich Černý a druhým místopředsedou legionář František Hruška.⁵⁰

Nová církev pamatovala také na náboženskou výuku dětí. Již od školního roku 1920-21 vyučoval Jaroslav Bartůněk se souhlasem školské rady v roztocké škole náboženství, a to dvě hodiny týdně, vždy po vyučování.⁵¹

49 Hůlek Karel a následovníci: Pamětní kniha náboženské obce CČS Roztoky, str. 5-7

50 Tamtéž, str. 7-9

51 Tamtéž, str. 12

Velkou komplikací v životě církve československé v Roztokách byla absence vlastního svatostánku. O marném úsilí získat aspoň částečně přístup do místního kostela bude pojednáno v následující kapitole. Zatím bylo nutno se spokojit s konáním bohoslužeb v místní škole, na hřbitově na Levém Hradci či u křížku na žalovské návsi (katolický farář po nich ostentativně hřbitov i křížek znovu vysvětil).

Bohoslužby na Hod Boží vánoční se původně konaly v prvním patře školní budovy, ale pro velký nával a obavy, že dřevěný strop neudrží tíhu tolika lidí, byly přeloženy do přízemí.⁵²

3.3. Boj o kostel a faru 1920 – 1924

Je zcela pochopitelné, že katolická církev hleděla na nově vznikající československou církev nevraživě a katoličtí duchovní o ní neztratili dobrého slova. Nazývali ji sektou, její členy odpadlíky a největšími kacíři pro ně byli k nové církvi přestoupivší kněží.

Za této situace pochopitelně nepřipadala v úvahu jakákoli spolupráce. Vztahy se ještě přiosměly poté, kdy přípravný výbor pro založení náboženské obce ČČS požádal v srpnu 1920 obec, aby byl církvi československé předán katolický kostel sv. Jana Křtitele a s ním i polovina fary, aby se v ní mohl ubytovat kněz církve československé. Obdobnou žádost obdrželo také ministerstvo školství a osvěty s odůvodněním, že příslušníků církve československé je v Roztokách téměř tolik, co katolíků, a jejich počet neustále vzrůstá.

Připomeňme si v této souvislosti, že fara i kostel zůstaly po svém vybudování v druhé polovině 19. století majetku obce, tudíž teoreticky mohlo k předání dojít.

K tomuto radikálnímu kroku se ovšem městská rada neodhodlala respektive se na něm neshodla, neboť v ní zasedali i katolíci. Dospělo se tedy pouze k naprosto neživotnému kompromisu, že kostel a faru budou obě církve využívat společně.⁵³

Takové řešení však bylo nereálné a vyústilo v pokus o násilné převzetí fary revolučně naladěnými přívrženci československé církve.

Katolický farář Špaček vylíčil příhodu takto:

„Nové své místo nastoupil jsem za poměrů zcela nepříznivých a rozháraných. Osada byla zachvácená horečkou odpadovou, až na vzácné výjimky, skoro celá. Již za administrace kaplana

52 Tamtéž, str. 11

53 Boloňský Stanislav: Náboženský život v Roztokách, dosud nepublikovaný rukopis, 2014, str. 5

Vrabce, dostavila se k němu deputace odpadlíků: Koula, podúředník drah v. v., a Jar. Bartůněk, kteří žádali, aby byla polovice fary jim propuštěna a aby se tam mohl nastěhovati odpadlý kněz Bartůněk. Zvláště výhrůžně a hrubě počínal si jmenovaný Koula, který i klíč od farní budovy ze zámku vytáhl a odnesl, volaje „Bratře Bartůňku, ty se sem nastěhuj, je to obecní usnesení.“ apod. V této kritické chvíli pomohl administrátorovi býv. zdejší řídicí učitel v. v. pan Václav Nedvěd který zadním vchodem poslal jakési dítě pro četnictvo. Mezitím dostavil se i radní Černý, továrník a starosta „Sokola“, který také na vydání klíčů resp. fary naléhal. Konečně dostavil se i vrchní četnický strážmistr Housar, kterému se konečně energickým zakročením a pohrůzkou zatčením, jestli-že se někdo opováží nezákonného jednání, podařilo, že Koula nejen klíč od fary vrátil, ale všichni konečně odešli. Tak byla prozatím fara obhájena, když celé jednání toto rozčilující bylo trvalo skoro čtyři hodiny.“⁵⁴

Tím skončila první fáze „války o kostel a faru“, která však měla mít ještě své pokračování, a to na poli úředním. Proti usnesení obecního zastupitelstva, že československá církev může kostel i faru spoluužívat, podal farář Špaček stížnost s odůvodněním, že zastupitelstvo překročilo své kompetence. Stížnost řešily tehdejší okresní správní a samosprávní orgány - Okresní správa politická a Okresní správní výbor. Politická správa usnesení zrušila, ale obec se odvolala k zemské správě. Naopak okresní výbor dal obci za pravdu, zde se zase k zemskému výboru odvolala katolická církev.

V této nepřehledné situaci byl farář Špaček pozván k jednání na obecní úřad, kam se sice dostavil, ale odmítl při nedořešených odvoláních o věci jednat.

Před vánoci 1920 obdržel farář písemnou výzvu od tehdejšího starosty Protivy, aby po nedělní bohoslužbě odevzdal klíče od kostela, jinak že starosta odmítá jakoukoli odpovědnost za jeho bezpečnost. Farář se obrátil s žádostí o pomoc a ochranu četnictva na okresní politickou správu. V sobotu po jedenácté hodině večerní však přesto preventivně z kostela vystěhoval veškerý mobiliář. Nedělní mši odsloužil již od sedmi hodin ráno a poté kostel zamkl a z okna fary pozoroval, co se bude dít.

Nedělní dopoledne však proběhlo v naprostém klidu. Až o půl dvanácté se dostavil komisař okresní správy a informoval faráře, že získal od přívrženců církve československé slib, že nebudou postupovat násilně, ale vyčkají úředního rozhodnutí.⁵⁵

54 Šašek Josef a následovníci: Pamětní kniha osady Roztocké (farní kronika), od 1875, str. 41-42

55 Tamtéž, str. 43

K tomu však došlo až v dubnu 1922, kdy Zemská politická správa dala za pravdu Arcibiskupské konzistoři a definitivně nedala souhlas ke společnému užívání kostela a fary v Roztokách s odůvodněním, že jde sice o majetek obce, ale výhradní dispoziční právo k němu má církev katolická.⁵⁶

Náboženská obec Církve československé v Roztokách, jejíž založení bylo ministerstvem školství a národní osvěty schváleno 4. května roku 1923 a jejíž ustavující schůze se konala 29. července téhož roku⁵⁷, tak musela ještě řadu let v Roztokách působit bez vlastního kostela a fary.

3.4. Výstavba kostela CČS

Prvním a nezbytným předpokladem pro výstavbu kostela a fary bylo získání vhodného stavebního pozemku. Jednou z prvních vyhlédnutých lokalit byl pozemek na tzv. Ovčíně, v těsném sousedství katolického kostela. Majitel pozemku, velkostatkář Mareš jej však - farář Špaček uváděl, že na jeho popud - odmítl prodat.⁵⁸ V zájmu historické spravedlnosti však poznamenejme, že když se po druhé světové válce pokusili též pozemek získat katolíci pro stavbu svého nového, většího kostela, dopadli úplně stejně. A historická ironie dosáhla dokonalosti, když v rámci znárodňování přišel nakonec o pozemek i statkář Mareš.⁵⁹

Po několika neúspěšných pokusech byl nakonec až v roce 1928 za 45 tisíc Kč zakoupen náboženskou obcí CČS pozemek od družstva československých legionářů.

Prostředky na nákup pozemku i na chystanou stavbu se získávaly z darů, z pokladniček, z prodeje cihlových bloků či z pořádání besídek a podobných akcí. Například za rok 1923 se takto podařilo shromáždit asi 17 tisíc korun.⁶⁰ Uvážíme-li, že rozpočet na stavbu sboru byl vyčíslen nejprve na 450 000 Kč, později úsporně snížen na 200 000 Kč, je zřejmé, že prostředků se stále

56 Tamtéž, str 44

57 Hůlek Karel a následovníci: Pamětní kniha náboženské obce CČS Roztoky, str. 27

58 Šašek Josef a následovníci: Pamětní kniha osady Roztocké (farní kronika), od 1875, str. 44

59 Kolektiv autorů: Roztoky očima staletí, Město Roztoky, 2011, str. 70

60 Hůlek Karel a následovníci: Pamětní kniha náboženské obce CČS Roztoky, str. 29

nedostávalo. Situaci také určitě nepomohla hospodářská krize v letech 1930 až 1933.

Úporné šetření na stavbu sboru neprospívalo činnosti obce. Například byla z tohoto důvodu zcela opomíjena sociální činnost. Kvůli nedostatku financí docházelo i k rozporům uvnitř obce, například kvůli platu faráře či učitele náboženství.

Schematismus CČS z r. 1933 uvádí mimo jiné tyto údaje:

Náboženská obec schválena výnosem ministerstva školství a národní osvěty 4. 5. 1923.

Ustavující valná schůze náboženské obce: konána 29. července 1923

Zakladatelé (přípravný výbor): Jaroslav Bartůněk, Jindřich Černý, František Hruška, Adolf Dostrašil, J. Koula, Václav Vlášek.

Počet příslušníků: 2660

Počet školních dětí: 317

Duchovní správce Jaroslav Bartůněk, nastoupení 5. července 1920

Pomocní učitelé náboženství: Karel Hůlek, Ludmila Prošková

Má obec svůj sbor? Ne.

Má obec pozemek ke stavbě sboru: Má, za Kč 41.356,-

Rada starších: Vlášek Václav, Muláček Karel, Knotek Karel, Vysokomlejnský Antonín, Hůlek Karel, Herešová Antonie, Malý Josef, Bartůněk Jaroslav.⁶¹

Ještě v roce 1934 měla obec k dispozici pouhých 46 tisíc korun. V tomto roce však vznikl Stavební fond patriarchy Procházky, jehož úkolem právě bylo pomáhat náboženským obcím při výstavbě sborů. Původní projekt nového sboru nebyl fondem schválen, avšak do Roztok byl vyslán architekt Ladislav Čapek, aby připravil plány nové, které by i mohly sloužit jako vzorové pro výstavbu dalších sborů. Plány byly hotovy v červenci 1934, stavba by si však vyžádala nedosažitelných 200 000 Kč, takže celý projekt uvízl na mrtvém bodě. Až koncem roku bylo rozhodnuto, že dojde pouze ke stavbě fary s prozatímním sborem. Po několika dalších úpravách pak byl konečně projekt diecézní i ústřední radou schválen v březnu 1935.

Stavební fond patriarchy Procházky však tou dobou neměl žádné prostředky, které by mohl roztocké obci půjčit. To vedlo ke značné deziluzi místní rady starších, která dokonce uvažovala

61 Schematismus CČS z r. 1933, str. 160-161

o hromadné rezignaci. Nakonec k tomu nedošlo po domluvě faráře Bartůňka, který navíc také na ústřední radě vymohl dar 20 tisíc korun. S tímto darem měla obec k dispozici asi 70 tisíc korun, ke kterým přibylo ještě 10 000 korun ze sbírky uspořádané mezi příslušníky obce.

O úvěru bylo jednáno s několika peněžními ústavami, žádný však nebyl ochoten půjčku poskytnout. Výjimkou byla Malorolnická a středostavovská záložna, z níž se však později vyklubal podvodný podnik.

Nakonec byla prostřednictvím záložny Církve československé získána půjčka od Zemské banky ve výši 136 tisíc korun na pětiprocentní úrok.

Tím byla cesta k výstavbě sboru otevřena. Dne 11. července 1935 byl zahájen výkop základů a sklepů, 18. července byl slavnostně položen úhelní kámen v severozápadním rohu stavby. Přes problémy s dodávkami vody (čerpala se ze studní sousedů nebo se přivážela z řeky) stavba rychle pokračovala tempem, které si nelze dost dobře představit ani dnes. Již po třech měsících (!) 17. října se mohla konat schůze rady starších v novém sborovém domě a v neděli 20. října 1935 byl sborový dům slavnostně otevřen, a to za účasti dvou tisícovek návštěvníků a pozvaných hostů.⁶²

A jak už to tak bývá, stavby provizorní a prozatímní časem stávají se trvalými. Roztocký sbor zůstal dodnes, nepočítáme-li nutné vnitřní úpravy, prakticky v té podobě, v jaké byl postaven v roce 1935, nicméně svému účelu slouží dobře.

Postavením sborového domu tak byla ukončena první etapa existence náboženské obce československé církve v Roztokách. Etapa, která trvala dlouhých patnáct let, v nichž členové neměli vlastní stánek. Přes tento handicap a přes občasné interní neshody, které zákonitě vznikly po prvních letech zakladatelského nadšení, nová církev zapustila v Roztokách pevné kořeny a byly vytvořeny předpoklady pro její další existenci a rozvoj.

62 Hůlek Karel a následovníci: Pamětní kniha náboženské obce CČS Roztoky, str. 78-90

4. Rozvoj za jednotlivých duchovních

Za více než devadesát let existence náboženské obce v Roztokách se zde vystřídala řada duchovních. Měřeno délkou působení vynikají mezi nimi tři postavy – první zdejší kněz církve československé Jaroslav Bartůněk, dále Vlasta Hradcová, která přetrvala v úřadě po dobu stalinistickou, léta šedesátá i normalizaci, a konečně současná farářka Jarmila Kučerová, působící v Roztokách již třiatřicet let.

Přehled roztockých duchovních je následující:

Jaroslav Bartůněk, farář, 1920-1937

Karel Hůlek, jáhen 1929 - 1940 (?)

Jan Henzl, farář, 1937-1940

Josef Minařík, farář, 1940-1941

Antonín Pírek, farář, 1941-1946

Jaroslav Horák, farář, 1946-1950

Jiří Kostelecký, jáhen - kazatel, 1949-1950

Antonín Hradec, farář, 1950-1952

Vlasta Hradcová, pomocná kazatelka, 1950-1952
farářka, 1952-1981

Jarmila Kučerová, farářka a vikářka⁶³, 1981- dosud

Prof. ThDr. Zdeněk Kučera, 1981 – dosud⁶⁴

V následujícím textu budou zachyceny významné události, ke kterým v náboženské obci Církve československé husitské došlo za působení jednotlivých duchovních. Zde je třeba poznamenat, že o některých nemáme mnoho informací. Písemné záznamy chybějí a žijících pamětníků již není.

63 Bohatová Milena, Ilková Věra: Život křesťanů husitského vyznání, Pražská diecéze Církve československé husitské, 2013, str. 127

64 Boloňský Stanislav: Náboženský život v Roztokách, dosud nepublikovaný rukopis, 2014, str. 11

4.1. Jaroslav Bartůněk

Založení a první léta místní náboženské obce jsou neodmyslitelně spojeny s osobou Jaroslava Bartůňka.

Narodil se 4. února 1889 v Lidicích jako nejstarší z osmi dětí v rodině místního krejčího. Základní školu vychodil v místě rodiště, pak navštěvoval gymnázium v Křemencově ulici v Praze. Po šesti letech studia vstoupil do kapucínského řádu a v letech 1907 a 1908 byl v noviciátě v Praze – Loretě. Středoškolská studia dokončil v Roudnici nad Labem, kde maturoval v roce 1910. V roce 1911 z řádu vystoupil a šel studovat na teologickou fakultu Karlovy univerzity. V roce 1914 byl vysvěcen na kněze.

V následujících letech vystřídal jako kaplan čtyři různé fary, až v roce 1917 byl povolán na vojnu. Jako polní kurát byl odvelen na ruskou frontu, později do Bosny a Dalmacie. V Sarajevu vstoupil do československé legie. V listopadu 1918 se vrátil do Čech a byl ustanoven kaplanem ve Slivici u Příbrami. Zapojil se aktivně do prací na reformě římskokatolické církve. Přitom se dostal do styku s Dr. Karlem Farským.

28. září 1919 odsloužil poslední mši a vystoupil z církve. Hned následujícího dne nastoupil na místo úředníka v poštovní spořitelně v Praze. Původně zamýšlel studovat práva, ale po setkání se známými kněžími pokračoval v práci na reformním hnutí. Stál tak při zrodu církve československé. Byl dokonce členem ústřední rady. Od 5. července 1920 byl farářem náboženské obce v Roztokách.⁶⁵ Na tomto místě vydržel až do roku 1937.

Od samého počátku existence náboženské obce v Roztokách se musel farář potýkat s řadou nesnází. Jak už jsme uvedli v předchozích kapitolách, sloužily se bohoslužby kvůli absenci vlastního kostela na různých místech, mimo jiné ve škole. I o toto nouzové řešení obec málem přišla kvůli ministerskému zákazu konání bohoslužeb ve školních učebnách, který se naštěstí podařilo zvrátit.

Jindy se stalo, že v Noutonicích, kam přišel farář pěšky konat bohoslužbu, našel určenou místnost zamčenou a naplněnou obilím.

Přesto nejenže neklesal na duchu a plnil své povinnosti faráře i v improvizovaných

⁶⁵ Hůlek Karel a následovníci: Pamětní kniha náboženské obce CČS Roztoky, str. 16-17

podmínkách, ale ještě se svou ženou pořádal dětské besídky, které obci přinášely duchovní i finanční prospěch.

Naproti tomu v řadových členech i ve funkcionářích pozvolna klesalo prvotní nadšení a ubývalo lidí ochotných k práci. Stejně tak se pozvolna zhoršovalo vybírání církevní daně. Již v roce 1923 skončil pro nezájem občanů fiaskem pokus o svolání tábora lidu na páté výročí vzniku samostatné republiky.

V květnu 1923 došel do rady starších dopis z Ústředního svazu jednot mládeže, který vyzýval k založení Jednoty mládeže v Roztokách. Rada starších poněkud alibisticky odpověděla, že v Roztokách není pro vznik Jednoty pochopení, neboť většina mládeže je organizována v Sokole.⁶⁶ Snahy o založení Jednoty mládeže se nakonec chopil v roce 1928 sám farář Bartůněk, pod jehož vedením vznikla čtyřicetičlenná skupina, s níž pracoval velmi úspěšně a byl u ní ve veliké oblibě a úctě.

Na valné hromadě v únoru 1927 si Jaroslav Bartůněk po přečtení výroční zprávy posteskl: „Zajisté žeň veliká, ale mlaticů málo.“⁶⁷

Prakticky po celou dobu působení Jaroslava Bartůňka trvalo úsilí o postavení vlastního sboru. Začalo ihned po neúspěšném pokusu o získání katolického kostela. Největším problémem samozřejmě byl nedostatek peněz. Proto byla již v roce 1923 vypsána první sbírka. Byla zahájena jednání o koupi pozemku od družstva Domov s představou, že když se do konce roku začne s výstavbou, bude získána subvence od ústřední rady CČS. Koupě pozemku se však nerealizovala, tím byl promeškán nárok na subvenci a nakreslené plány sboru šly „k ledu“. Jak již víme z předchozích kapitol, ani zdaleka to nebylo naposledy.

V roce 1928 se podařilo od legionářské obce koupit vhodný pozemek za 40 356 Kč (s dalšími výlohami stál kolem 45 tisíc korun), čímž byl učiněn důležitý a nezbytný krok k výstavbě sboru. I nadále však obec trápil nedostatek finančních prostředků, který se v době hospodářské krize ještě prohloubil.⁶⁸

Charakteristické pro první období existence náboženské obce CČS v Roztokách bylo přibírání okolních obcí pod svou správu. Již v roce 1921 to bylo na čtyři desítky obcí. Farář

66 Tamtéž, str. 29

67 Zápis z valné hromady NO dne 20. 2. 1927

68 Hůlek Karel a následovníci: Pamětní kniha náboženské obce CČS Roztoky, str. 42

Bartůněk musel stihnout konat bohoslužby i v jiných obcích, byť za cenu, že v samotných Roztokách musely v některých týdnech být vedeny jen bohoslužby sborové pod vedením předsedy rady starších.

V pozdějších letech některé obce z roztocké správy z organizačních důvodů odešly, například pod nově vzniklou náboženskou obec v Tuchoměřicích.

Jaroslav Bartůněk také vyučoval náboženství ve škole v Roztokách a v Klecanech, a to zprvu bez odměny. Problém honorování učitelů náboženství se bohužel i v dalších letech stal předmětem mnoha ostrých, i když leckdy až trochu komických sporů.

Nejprve mu s výukou pomáhala jeho manželka, v roce 1928 však onemocněla, a tak obec přijala první učitelku náboženství Marii Prunarovou, která vyučovala v Roztokách, v Klecanech, ve Veltěži, v Odolena Vodě, v Libčicích, v Praze-Sedlci a v Horoměřicích celkem 18 hodin týdně.

V průběhu školního roku však odcestovala za nemocnou matkou a dopisem oznámila, že se již nevrátí. Následně byla uzavřena smlouva s učitelem Janem Buděšínským za 700 Kč měsíčně a cestovné z Prahy do Roztok a zpět.

Od roku 1929 vyučoval náboženství jáhen Karel Hůlek, který pak v Roztokách působil až do doby protektorátu (po válce se ještě vrátil a vypomáhal s bohoslužbami ve venkovských obcích). Narodil se v roce 1901 ve Zruči nad Sázavou. Absolvoval učitelský ústav v Hradci Králové a v Poličce. Do církve československé vstoupil v roce 1927. Pracoval v kanceláři ústřední i diecézní rady, poté vyučoval náboženství v Praze. V Roztokách a okolí vyučoval 29 hodin týdně.⁶⁹

Prvotní společné nadšení a svornost v náboženské obci začala brzy získávat trhliny. Již v roce 1925 je zaznamenáno kritizování rady starších i faráře od zakládajících členů Kouly a Vláška.

Mnohem vážnější byla roztržka v roce 1929, kdy se do ostrého sporu dostal farář Bartůněk s předsedou rady starších Dostrašilem.

Příčinou bylo dle faráře nemístné šetření na učitelů náboženství. Na schůzi rady starších 6. března 1929 se oba dostali do prudké slovní potyčky, v níž předseda Dostrašil faráře oslovoval „pane“ a poznamenal cosi v tom smyslu, že „to se dalo od bývalého římského kněze očekávat“. Farář Bartůněk požádal o doslovné zaprotokolování tohoto výroku, načež se předseda Dostrašil vzdal funkce a schůze byla předčasně ukončena.⁷⁰ Na příští schůzi se zbylí členové rady starších od

69 Tamtéž, str. 44-46

70 Zápis ze schůze rady starších dne 6. 3. 1929

slov bývalého předsedy distancovali, nicméně ve sporu o smlouvě s učitelem náboženství faráři za pravdu nedali. Na to reagovala farářova manželka tím, že odmítla nadále při bohoslužbách hrát na harmonium. Po částečném uklidnění situace se za klávesy vrátila.⁷¹ Vztah faráře Bartůňka s radou starších však už byl těmito spory trvale poznamenán.

V roce 1932 předseda rady starších Vlášek odepřel dát souhlas k vyplacení vánočních odměn faráři i učitelům náboženství Proškové a Hůlkovi, ačkoli o tom předtím rada starších rozhodla. Opět zazněla teze, že farář i učitel jsou „římští knězi“, kteří se starají jen o sebe. Farář se v reakci na tuto urážku vzdal svého úřadu. Rada starších jej však požádala, aby tak nečinil a předseda Vlášek byl nucen odstoupit.⁷²

V roce 1933 byl obvod náboženské obce rozšířen o obce z okresů Kralupy nad Vltavou a Velvary – konkrétně Hostín, Křivousy, Vojkovice, Zlosyň, Mlčechvosty, Staré Ouholice, Podhořany, Veltrusy, Vepřek, Nová Ves a Všestudy.

Bohoslužby konané ve škole byly v tomto roce narušeny kvůli epidemii spály a záškrtu.⁷³

Nejvýznamnější událostí následujícího roku bylo složení slibu věrnosti, který se konal 14. října 1934, v roztocké obci vůbec poprvé. I tato slavnost byla ohrožena epidemií, neboť právě na chystané datum bylo vyhlášeno desinfikování školní budovy. Nakonec se konání slibu přesunulo do tělocvičny, kterou poskytl místní Sokol zdarma. Z komplikace se nakonec stal velice šťastný krok – prostor tělocvičny umožnil daleko větší účast (800 návštěvníků) i velkolepý průběh slibu, jehož se zúčastnil i patriarcha Procházka.⁷⁴

V roce 1935 se konečně podařilo podstavit sborovou budovu, jak už jsme pojednali v předchozí kapitole. Dalo by se očekávat, že po dosažení tohoto dlouhodobého a zásadního cíle se činnost obce počne rozvíjet a napjaté vztahy se urovnají, avšak nestalo se.

Na schůzi rady starších 13. ledna 1937 oznámil farář Bartůňek svou rezignaci k datu 1. 9. téhož roku. Současně došlo k hlubokému rozkolu v radě starších. Křehký smír uzavřený na schůzi 10. března byl už labutí písní působení Jaroslava Bartůňka coby faráře v Roztokách. Nadále však

71 Hůlek Karel a následovníci: Pamětní kniha náboženské obce ČČS Roztoky, str. 48

72 Tamtéž, str. 61-62

73 Tamtéž, str. 67

74 Tamtéž, str. 68-73

zůstal členem roztocké obce a ve válečných letech byl i členem rady starších.⁷⁵

Až do penze pak znovu pracoval na šekovém poštovním úřadu. Dlouhá léta trpěl astmatem, možná i proto v posledních letech života přestal docházet do sboru. Podlehl záchvatu astmatu cestou na vlak na svatou Annu 26. července 1956.⁷⁶

4.2. Duchovní doby válečné a poválečné

Na schůzi 30. června 1937 je čteno oznámení diecézní rady, že od 1. září nastoupí nový farář Jan Henzl z Loun. Ten v Roztokách prožil Mnichov i obsazení našeho území Němci.

Dne 12. června 1938 se konala poslední svobodná slavnost - uložení prsti z legionářských bojišť Zborov, Terron, Dos Altos a z Husovy mohyly v Kostnici.

Podpisy zástupců organizací a spolků prozrazují, jak bohatý byl společenský život v Roztokách v době před druhou světovou válkou. Kromě zástupců diecézní rady a náboženské obce v Libni se zúčastnili představitelé městského úřadu, osvětové komise, Sboru dobrovolných hasičů ze Žalova i z Roztok, spolku Svornost, Národního sjednocení, Ochrany matek, Místní péče, několika skautských oddílů, spolku Vrchlický i Dělnického tělocvičného spolku.⁷⁷

Po rozbití Československa se Církev československá přejmenovala na Církev českomoravskou.

Faráře Henzla v roce 1940 nakrátko vystřídal Josef Minařík a v roce 1941 nastoupil Antonín Pírek.

Již při jeho nástupu se ukázalo, že nesvornost rady starších částečně přetrvává i v nelehké době okupace. Při jednání rady starších 6. srpna 1941 došlo k trapnému handrkování ohledně smlouvy s novým farářem. Naštěstí se situace rychle urovnala a již o rok později si farář spolupráci s radou starších pochvaluje. V zápisu ze slavnostní schůze u příležitosti sedmdesátých narozenin dlouholetého člena Muláčka stojí: „*Br. farář ...přeje si, aby svornost, která nyní vládne v radě starších, byla stálá, poněvadž jest radostno v takovém prostředí pracovat. Připomíná nynější*

75 Zápisy z jednání rady starších 1937-1944

76 Šašek Josef a následovníci: Pamětní kniha osady Roztocké (farní kronika), od 1875, str. 103

77 Hůlek Karel a následovníci: Pamětní kniha náboženské obce CČS Roztoky, str. 114

*vážnou dobu, kdy jest třeba, abychom se navzájem netrhali, ale pracovali svorně všichni na vinici Boží.*⁷⁸

Doba opravdu nebyla lehká. Ve sboru musely například být konány bohoslužby pro Říšskou brannou moc, vedené vojenským evangelickým duchovním. Po dobu války se nesmělo žádat o schválení nových náboženských obcí. Byl také zakázán hromadný přestup členů bývalé církve pravoslavné do českomoravské. Německým stranám se smělo psát pouze německy včetně adresy.⁷⁹

V roce 1944 vydal okresní úřad příkaz, aby originály matričních dokladů byly uloženy jinde, než spisy, a to z obavy před zničením záznamů při náletech.⁸⁰

Po opakovaných urgencích ze strany diecézní rady, že odměna faráře neodpovídá platným předpisům, došlo ke zvýšení farářova platu. Sám farář Pírek odmítl zpětné proplacení za tři roky.⁸¹ Ke konci protektorátu nebyl do Roztok přidělen pomocný učitel náboženství, v důsledku čehož poprvé za existence náboženské obce v Roztokách nemohla probíhat pravidelná výuka náboženství.

Farář Pírek vydával v době okupace na cyklostylu rozmnožovaný oběžník se zprávami a vzkazy pro mládež nuceně nasazenou na práci do Říše.⁸² Velmi intenzivně se věnoval práci s mládeží, především na poli tělovýchovném. V Husově sboru se tak hrál ping-pong, volejbal, chodilo se plavat. Členové Jednoty mládeže se zúčastňovali ideových závodů, v nichž odpovídali na písemné otázky o církvi, o náboženství a o národu, soutěžilo se v recitaci, hudbě a řečnictví.

V roce 1944 uspořádala Jednota mládeže pět akcí duchovně kulturních, zábavní Mikulášský večer a sportovní závody.

Rada starších, která zůstala po celou dobu okupace v nezměněném složení, se akcí Jednoty mládeže nezúčastňovala, což mládež nesla s pochopitelnou nevolí.⁸³

Krátce před koncem války se na roztockém nádraží zastavil vlak s vězni z koncentračního tábora. Roztočtí občané vyjednali s velením transportu možnost ošetření nemocných a poskytnutí jídla a vody vězňům. Významnou úlohu při této humánní akci měli členové Jednoty mládeže.⁸⁴

78 Zápís ze schůze rady starších NO dne 10. 9. 1942

79 Zápís ze schůze rady starších dne 6. 10. 1942

80 Zápís ze schůze rady starších dne 12. 1. 1944

81 Zápís ze schůze rady starších dne 7. 6. 1944

82 Boloňský Stanislav: Náboženský život v Roztokách, dosud nepublikovaný rukopis, 2014, str. 6

83 Zápís z valného shromáždění NO dne 18. 2. 1945

84 Zápís ze schůze rady starších dne 30. 5. 1945

Ihned po osvobození se církev vrátila ke svému původnímu názvu. Koncem května odesílá farář na výzvu diecézní rady hlášení, že mezi členy rady starších ani mezi náhradníky není žádný kolaborant.⁸⁵

Pak se rada starších mohla věnovat běžným problémům, jako byla např. oprava plotu u farní zahrady, zavedení telefonu nebo přijetí sekretářky.

V roce 1945 se také konečně po deseti letech podařilo splatit úvěr, z něhož obec uhradila stavbu sborové budovy.

Farář Pírek a tři členové rady starších se zúčastnili II. sněmu Církve československé v Obecním domě v Praze.

Na jaře 1946 znenadání odchází Antonín Pírek, zřejmě šel dobrovolně sloužit do pohraničí, a na místo roztockého faráře nastupuje Jaroslav Horák. Ten patřil mezi nejlepší vedoucí mládeže, proto mohl na činnost svého předchůdce úspěšně navázat. V roce 1950 Jednota mládeže pod jeho vedením vyhrála soutěž o nejlepší ideový večer. Byl také vedoucím rubriky Život církve v časopisu Český zápas.

Byl silně protikomunisticky zaměřený, byl členem národně socialistické strany. Tím se pochopitelně stal terčem pro představitele nového režimu. Na schůzi 20. 8. 1950 oznamuje Horák své přeložení do Solan, ačkoli na místo v Roztokách nerezignoval.

4.3. Manželé Hradcovi

Od roku 1950 v duchovní službě Československé církve v Roztokách působili manželé Hradcovi, nejprve jako farář Antonín Hradec. Ten byl na konci války důstojníkem armády, pověřeným řízením vojenského uzlu s rozsáhlými pravomocemi. Souhlasil s novým režimem a stal se jedním z mála duchovních, kteří vstoupili do KSČ. To mu později umožnilo i zastávat významné církevní postavení, od roku 1952 pracoval v ústředí církve, kde vedl kartotéku duchovních

85 Zápis ze schůze rady starších dne 30. 5. 1945

a politicky je hodnotil.⁸⁶

Po svém nástupu v roce 1950 poukázal na nedostatečnou velikost přiděleného bytu a začal usilovat o dostavbu sboru, konkrétně o přístavbu kulturní místnosti o rozměrech 5 x 10 m. Získal dokonce příslib financování od ústřední rady.⁸⁷

V roce 1951 se od Roztok osamostatnila náboženská obec v Kralupech, přesto zde zbývalo 1948 členů.

Padesátá léta byla těžkým obdobím pro veškeré církve, tedy i pro Církev československou husitskou v Roztokách. O vlivu tehdejšího politického režimu svědčí mimo jiné i to že dne 2. 9. 1951 rozhodnuto na příkaz ústřední rady o nakoupení obrazů Farského, Gottwalda a Stalina, a to dvojmo.⁸⁸

Zpočátku se nový režim snažil vypadat přátelsky. Od roku 1949 byli duchovní i učitelé náboženství placeni státem – podléhali KNV. Nebylo to ovšem dáno snahou církvím pomoci, ale naopak dostat je pod kontrolu.

I proto měly církve po nějakou dobu poměrně dobré finanční podmínky. Například v roce 1951 stát uhradil prostřednictvím ústřední rady roztocké náboženské obci schodek hospodaření ve výši asi 90 tisíc korun (ve staré měně před měnovou reformou). I díky tomu se za 74 tisíc korun mohly pořídit nové lavice do sboru.⁸⁹

Padesátá léta byla i obdobím silného tlaku režimu proti vyučování náboženství. V roce 1952 navštěvovalo výuku náboženství 255 dětí.⁹⁰ Ještě v roce 1953 se na něj řádně přihlásilo 185 dětí ve věku školní docházky a dalších 50 chodilo na náboženství neoficiálně. Tlak ze strany vedení základní školy na rodiče však byl velmi intenzivní, takže výuka pomalu slábla, až prakticky zanikla.

V roce 1952 nastoupil Antonín Hradec jako přednosta II. odboru úřadu patriarchy a diecézní rada pověřila kazatelku Hradcovou samostatným vedením duchovní správy v Roztokách, ačkoli vysvěcena byla až v roce 1957.

Paní Hradcová zastávala tento úřad téměř 30 let. Byla vcelku oblíbená, a to nejen mezi

86 Informace získaná při rozmluvě s prof. ThDr. Zdeňkem Kučerou

87 Zápis z jednání rady starších 17. 9. 1950

88 Zápis z jednání rady starších 2. 9. 1951

89 Zápis ze shromáždění NO dne 24. 2. 1952

90 Tamtéž

věřícími své církve. Měla ráda hudbu a byla i aktivní členkou Sokola. Byla matkou pěti dětí.

Na druhou stranu byla svázána se současným režimem, a tak v jejích písemných i slovních projevech často nalezneme výrazy jako „mírové povinnosti“, „Vítězný únor“, „úkoly 3. pětiletky“ apod.

Klesající možnosti církevní činnosti se začaly projevovat v tom, že život církve se postupně zúžil na bohoslužby, biblické večery a pastorační návštěvy. Jinak se řešily pouze otázky údržby budovy sboru, která stále větší měrou zůstávala na bedrech funkcionářů rady starších. Charakteristický je také postupně klesající počet členů náboženské obce, jak je zachycen ve výročních zprávách:

1954 – 1791 členů

1955 – 1655 členů

1956 – 1650 členů

1957 – 1610 členů

1958 – 1601 členů

1961 – 1529 členů

1962 – 1502 členů

1966 – 1426 členů

1972 – 1039 členů

1973 – 1017 členů

1974 – 961 členů

1979 – 854 členů

1980 – 830 členů

Úbytek členstva byl zapříčiněn většinou vyloučením pro dlouhodobé neplacení církevní daně a úmrtími starších členů.

Nevýraznou a jednotvárnou činnost obce dokládá i neměnnost příjmů a výdajů, které se po měnové reformě na dlouhá léta stabilizovaly na 10 – 12 tisících korunách za rok. Typická pro tento stav je i věta ze zprávy farního úřadu za rok 1957: *Náš pracovní rok plynul uprostřed tiché práce.*⁹¹

Farář Hradec vybízel k posílení sociální činnosti, navrhl pravidelné schůze odboru sociální

91 Zápis ze shromáždění NO dne 16. 2. 1958

práce, ale zřejmě bez valného úspěchu.

Budova sboru vyžadovala neustálé opravy. Na větší rekonstrukci však chyběly prostředky, drobné opravy a údržbu osobně prováděl nejčastěji předseda rady starších Jan Valeš. Například v roce 1955 opravoval sloupky plotu kolem farní zahrady a komín, o rok později dokončil opravu oplocení. Následovaly nátěry dveří a okapy. Kolem roku 1958 se objevily první úvahy o možnosti zavedení ústředního topení do budovy sboru, ale k realizaci, jak uvidíme později, bylo ještě daleko.

V červnu 1957 navštívil Roztoky biskup Novák a vysvětil kazatelku Hradcovou na duchovní.⁹² V témže roce se podařilo opatřit varhany, byť za cenu opětovného zadlužení, které se podařilo splatit o tři roky později.

Ve zprávě za rok 1960 je jako významné výročí uvedeno na prvním místě výročí osvobození sovětskou armádou, pak vznik nové ústavy a až na závěr je připomenut 40. rok církve. V této zprávě už také nenalezneme zmínku o výuce náboženství, z čehož se dá s velkou pravděpodobností odvodit, že v té době zcela zanikla.

Rok 1961 je vítán jako „první rok třetí pětiletky“. Začala se budovat kanalizace.⁹³

V roce 1962 nastoupila na ONV nová okresní církevní tajemnice Čermáková, která se také zúčastnila shromáždění obce. Příjemnější návštěvou byl příjezd biskupa Kupky u příležitosti padesátých narozenin Antonína Hradce.⁹⁴

Do činnosti obce se promítaly i hospodářské problémy socialistické republiky. V roce 1963 byly rušeny schůze rady starších i biblické hodiny pro nedostatek otopu v období silných mrazů.⁹⁵ V dubnu zavítal do Roztok významný host, patriarcha Novák, který přijel vyprávět o svých zahraničních cestách.⁹⁶

Zmínka v zápisu ze schůze rady starších z června téhož roku o tom, že část schůze byla

92 Tamtéž

93 Zápis ze shromáždění NO dne 19. 2. 1961

94 Zápis ze zasedání rady starších 16. 12. 1962

95 Zápis ze zasedání rady starších 13. 1. 1963

96 Zápis ze zasedání rady starších 11. 5. 1963

věnována „diskuzi o mírových otázkách a o úspěchu sovětské kosmonautiky“⁹⁷, dnes působí spíše úsměvně, ale k atmosféře té doby to zkrátka patřilo. V šedesátých letech ovšem přece jenom došlo k určitému uvolnění. Začalo se uvažovat o ekonomické soběstačnosti církve.

Poměry té doby ilustruje také historie sborového harmonia, pořízeného v roce 1957. Záhy se porouchalo, ale dodavatel odmítl uznat záruku a odkázal obec na pražskou komunální opravnu.⁹⁸

Nejprve se ovšem muselo u okresní církevní tajemnice žádat o povolení opravy, teprve poté se obec mohla obrátit s objednávkou na pražskou opravnu. Ta se ozvala až po roce a nakonec opravu odmítla realizovat, protože její jediný odborný pracovník mezitím zemřel a neměli za něj náhradu.

Když se konečně našel jiný opravář, onemocněl a oprava byla zase odložena.⁹⁹ Došlo k ní až v září roku 1964!

Mezitím pokračovaly drobné opravy v budově sboru – oprava vodoinstalace ve sklepě, okapy na kůlnu, čerpadlo ve studni, vymalování pracovní místnosti, nátěr střechy.¹⁰⁰

V říjnu 1965 farářka žádá členy rady starších o pomoc při získávání dětí do duchovní péče, ježto dosavadní úsilí stále ztroskotává. Rada starších jen bezmocně konstatuje, že situaci sice chápe, ale pomoci neumí. Rodiče projevují nezájem nebo dokonce negativní vztah k náboženské výchově, nové výchovné metody nedoporučují děti k něčemu nutit, rodiče nemají čas, učitelé ve škole vedou děti úplně jiným směrem.¹⁰¹

V důsledku snižování počtu příslušníků a značného počtu důchodců mezi nimi klesají příjmy náboženské obce, je ohrožena její hospodářská stabilita. Kdyby sami členové rady starších neprováděli opravy svépomocí zdarma, byla by obec ve finančních potížích.¹⁰²

K tomu se přidružují přetrvávající potíže s dodavateli. V roce 1967 bylo potřeba odborně opravit elektroinstalaci ve sklepě sboru. Po čtyři měsíce tvrdily Komunální služby, že opravu není možné provést kvůli nedostatkovému materiálu, až došla předsedovi trpělivost a potřebný materiál

97 Zápis ze zasedání rady starších 16. 6. 1963

98 Zápis ze zasedání rady starších 20. 10. 1963

99 Zápis ze zasedání rady starších 14. 6. 1964

100 Zápis ze zasedání rady starších 6. 9. 1964

101 Zápis ze zasedání rady starších 20. 10. 1965

102 Zápis ze zasedání rady starších 20. 2. 1966

koupil sám. Moc si ale nepomohl, protože příslušný pracovník komunálních služeb byl dlouhodobě v pracovní neschopnosti.

Za tuhých mrazů v lednu 1968, jako už mnohokrát předtím, zamrzla v objektu voda, a tak se znovu dostala na pořad dne otázka ústředního topení. V důsledku politických změn, stoupajících cen, katastrofálního nedostatku výrobků a špatné finanční situace náboženské obce však úsilí o zavedení ústředního topení do sboru ani v dalších 15 letech k úspěchu nevedlo.

Kromě oblevy klimatické přineslo jaro 1968 i oblevu v oblasti politické. Uvolnění režimu přineslo novou naději i aktivitu do řad roztocké náboženské obce. Společenský vývoj byl mezi členy živě diskutován, vznikaly plány na obnovu vyučování náboženství na školách, na soustavnější duchovní péče o děti a mládež, účast věřících na veřejném životě. Příslušníci církve věřili ve svobodu a plný rozvoj církve.¹⁰³

Před velikonočními svátky obešla faráčka téměř všechny věřící rodiny, aby je pozvala do obecenství církve a připomněla závaznost slibu o výchově dětí.¹⁰⁴ Nábor dětí však očekávání nenaplnil, přihlásilo se jich jen pět. Naděje na rozvoj církevního života pak definitivně zničily sovětské tanky.

Život v náboženské obci se v době normalizace opět utlumil. Z běžné činnosti vystupují jen občasné návštěvy církevních hodnostářů. V říjnu 1970 se konaly jubilejní bohoslužby za účasti patriarchy u příležitosti 35. výročí otevření sboru.¹⁰⁵ V lednu 1971 a 1973 sloužil pobožnost před shromážděním náboženské obce biskup Kupka.¹⁰⁶

Významný byl rok 1975. V tomto roce se připomínalo 55. výročí založení církve, 560 let od upálení Mistra Jana Husa a 40 let od postavení sboru. 19. října se uskutečnilo slavnostní shromáždění za účasti patriarchy Dr. M. Nováka.

Neuspokojivou situaci v náboženské obci si uvědomovala i faráčka Hradcová. Ve zprávě

103 Zápis ze zasedání rady starších 17. 3. 1968

104 Zápis ze zasedání rady starších 19. 5. 1968

105 Zápis ze zasedání rady starších 10. 11. 1970

106 Zápis o shromáždění NO dne 31. 1. 1971 a 28. 1. 1973

farního úřadu za rok 1977 uvedla:

Z této stručné zprávy vidíme, že máme důvod k radosti i vděčnosti, ale i důvod ke kritice a pokání. Mnoho nám chybí, abychom byli světlem světa a solí země. Ptejme se, zda uvnitř církve je živá víra, zda v našich činech je láska, zda se v chybách napomínáme a podpíráme, zda naši příslušníci jsou příkladem v práci, v čestnosti, opravdovosti, čistotě života.¹⁰⁷

A o rok později šla ještě dál:

Snad by mohlo postačit, že bylo vykonáno tolik a tolik bohoslužeb, pobožností, biblických večerů. Ale s tím se nemůžeme spokojit. To bychom zůstali jen u čísel. Ale otázka zní jinak: zda všechny ty bohoslužby nebyly jen zvykovým nedělním sejitím, ale opravdu bohoslužbami? Nakolik jsme v nich přijali nabízené Boží dary? Nakolik jsme si dali Bohem posloužit? Máme-li si tuto otázku zodpovědět, vidíme, jak mnoho jsme zůstali dlužni.¹⁰⁸

Toto vyznání prozrazuje, že stav v obci farářku Hradcovou trápil, neměla však už sílu dosáhnout změny.

V létě roku 1981 utrpěla cévní mozkovou příhodu, v důsledku toho nemohla nadále funkci farářky vykonávat a odešla do starobního důchodu. Zůstala však aktivní členkou obce. Dožila se požeňnaného věku 92 let, zemřela na Štědrý den roku 2012. I jejímu manželů Antonínu Hradcovi, byl dopřán dlouhý život, zemřel ve věku 91 let.¹⁰⁹

4.4. Manželé Kučerovi a současnost

Na uvolněné místo v roztocké farnosti byli v roce 1981 na vlastní žádost ustanoveni manželé Zdeněk a Jarmila Kučerovi, kteří do té doby působili v Mělníku. Profesor Zdeněk Kučera v té době působil na Husitské teologické fakultě v Praze, kam je z Roztok podstatně blíže než z Mělníku.

Budovu Husova sboru v Roztokách našli ve značně zchátralém stavu.¹¹⁰ Bylo zřetelně vidět, že údržba byla dlouhá léta prováděna svépomocí a neodborně. V celé budově byl jediný jakž takž funkční záchod, byty v prvním podlaží byly zcela vybydlené. Do objektu zatékalo eternitovou

107 Zápis o shromáždění NO dne 28. 1. 1978

108 Zápis o shromáždění NO dne 28. 1. 1979

109 Boloňský Stanislav: Náboženský život v Roztokách, dosud nepublikovaný rukopis, 2014, str. 7

110 Většina informací v této kapitole pochází z osobních vzpomínek prof. Kučery

střechou, ústřední topení nebylo nikdy realizováno, ačkoli prostředky by na ně byly. Hygienické podmínky v objektu byly nevhodné konci dvacátého století, zejména uvažíme-li, že Kučerovi měli v té době dvě malé děti.

Hradcovi nepřenechali novým uživatelům objektu žádné kontakty na místní řemeslníky, takže Kučerovi museli vše znovu zjišťovat. Naštěstí v obci bylo několik pracovitých lidí, kteří s rekonstrukcí fary pomáhali, docházeli na ni denně i v době prázdnin, aby 1. září mohli Kučerovi zahájit svou službu.

Ta spočívala z větší části na Jarmile Kučerové, neboť profesor Kučera byl velmi zaneprázdněn činností na fakultě.

Za zmínku stojí epizoda z doby rekonstrukce sboru. Na půdě byl nalezen kříž z roku 1935, který byl původně umístěn v modlitebně, ze které ho nechal odstranit farář Hradec. Po očištění a nalakování jej Kučerovi nechali vrátit na zeď za oltář, což kromě Hradcových nelibě neslo i několik starších členek obce, které kvůli tomu dokonce přestaly docházet na bohoslužby.

V roce 1982 zemřel dlouholetý předseda rady starších Jan Valeš, novým předsedou byl zvolen Stanislav Čáslavka, který mimo jiné obnovil kroniku náboženské obce, zanedbávanou od roku 1935.

Nová éra kroniky roztocké náboženské obce CČSH začíná těmito slovy:

„Téměř půl století uběhlo od chvíle, kdy byly psány poslední řádky v pamětní knize naší roztocké náboženské obce. Její pisatel nám zanechal zajímavá i poučná sdělení. Zůstane asi navždy nezodpovězenou otázkou, proč nepokračovali ti, kteří zaujali jeho místo po něm. Bylo to zaviněno přemírou úřednické práce, soukromými starostmi, nebo zmalomyslněním?

Nad světem, nad naší vlastí, a tím i nad Roztokami se za tu dobu přehnalo pásmo dějů, které svědčí o nesmyslné a nepochopitelné krutosti jedněch a statečnosti a věrnosti druhých, vyplývající z lásky k rodné zemi a jejímu lidu.

V tomto čase zahynuly tisíce věřících naší církve a jména některých se stala ztělesněním statečnosti a věrnosti národa proti okupantům. Mezi oněmi tisíci věřících CČSH byli i laičtí pracovníci a řada

duchovních.“¹¹¹

Farářka se musela od počátku potýkat se zděděnou pasivitou příslušníků náboženské obce. Stávalo se, že na biblickou hodinu přišel jenom jeden člen nebo dokonce nikdo. Papírově měla obec více než 700 členů, ale velká část z nich byla zcela pasivní.

Mladá farářka se rozhodla této situaci čelit obohacením života obce novými druhy akcí. Dne 5. 12. 1982 se ve sboru po dlouhých letech konala Mikulášská besídka pro děti.¹¹²

Tehdejší předpisy pro konání akcí byly velmi striktní, bez svolení okresního církevního tajemníka se nemohl konat žádný koncert, odehrávaly se tedy víceméně utajeně v rámci nešpor. Stejně tak podléhaly schvalování májové a adventní pobožnosti. Přes tyto potíže se sborový život poznenáhlu rozvíjel.

Dalším problémem byly potřebné opravy budovy sboru. Dlouholetí dobrovolní údržbáři Valeš a Hubáček už nebyli mezi živými a náhrada za ně nebyla.

Noví roztočtí duchovní se netěšili přízni ani u okresní církevní tajemnice, která měla nadstandardní vztahy s jejich předchůdci a novým „vetřelcům“ nepřála a nechtěla uvolnit potřebné finanční prostředky.

Přesto se v roce 1987 po nekonečných letech marných snah podařilo instalovat ve sboru ústřední topení a v roce následujícím proběhla obnova fasády sborové budovy. Farářka Kučerová dokázala nemožné a kromě financí (186 tisíc korun) sehnala pomoc i tam, kde by se to vůbec nedalo čekat. Například lešení zapůjčil katolický farář z Noutonic, vlastní fasádní práce pak rychle a kvalitně prováděl zedník z nedalekých Dolan, přesvědčením zarytý komunista.

Ve stejné době se dělala nová fasáda i na stejně velké budově MNV, práce prováděl nechvalně známý roztocký komunální podnik. Tehdejší starosta města nemohl pochopit, jak je možné, že sbor je omítnut za 14 dní, zatímco na budově národního výboru stejně rozsáhlá práce trvá tři měsíce.¹¹³

Vztahy s městem vůbec byly na bodu mrazu. Předseda národního výboru si sice Kučerovy po jejich nástupu pozval, ale víceméně jen z povinnosti a prakticky s nimi dále nekomunikoval.

111 Hůlek Karel a následovníci: Pamětní kniha náboženské obce CČS Roztoky, str. 114

112 Zápis o výročním shromáždění NO dne 6. 2. 1983

113 Viz pozn. 110

Situace se změnila zásluhou vedoucího Městského kulturního střediska Dr. Černého, který byt' se obával ztráty zaměstnání, Kučerovým umožnil psát do místních novin. V roce 1988 to například byl článek o studijní cestě do Petrohradu při 1000. výročí pokřtění Rusi, úvaha Zamyšlení nad smyslem lidského času a v prosinci článek Vánoce? Vánoce!, ve kterém se prof. Kučera vybízí spoluobčany, aby si v předvánočním shonu vyhradili chvílku na tiché rozjímání ve svém nitru. Snad je to obohatí „poznáním, že největším obdarováním onoho po celé věky slaveného zvláštního a tajemného večera se nám objeví ti, s nimiž žijeme svůj každodenní všední život.“¹¹⁴

V letech 1988 a 1989 se už totalitní režim pomalu rozkládal a bylo možné uskutečňovat leccos, co by dříve bylo nemyslitelné. V roce 1988 byla po dlouhých letech v republice povolena výuka náboženství. V roce 1989 se na jaře i na podzim uskutečnily hudební koncerty. Také mnozí občané, kteří by si nedovolili za tuhého režimu objevit se v kostele, si dodali odvahy a přišli do sboru. Obzvláště pikantní to bylo u předsedy výboru Národní fronty.

Pak už přišly události v listopadu 1989. Náboženská obec již 19. listopadu odsoudila policejní zákrok na Národní třídě v Praze a postavila se za program Občanského fóra. Farářka Kučerová se dokonce stala členkou výboru OF, jehož schůzky se konaly v kanceláři sboru.

Před Vánoci pozval Zdeněk Kučera do sboru katolického kněze Václava Malého, aktivního účastníka listopadových událostí. Jeho návštěva se pochopitelně setkala s obrovským ohlasem. Modlitební místnost sboru zdaleka nemohla všechny příšedší pojmout, lidé stáli až na ulici.

Byl to první projev zlepšení vztahů s katolickou církví, které byly dlouhodobě, vlastně již od dob vzniku Československé církve, velmi napjaté.

V roce 1989 byla provedena kontrola a aktualizace matriky náboženské obce, po níž zůstalo registrováno 495 příslušníků obce.¹¹⁵

Na prahu roku 1990 je v Pamětní knize náboženské obce CČSH v Roztokách zaznamenána naděje na lepší budoucnost v nových poměrech:

„Nyní stojíme na prahu prvního svobodného roku a opět se nám v mysli a srdci rodí nové

114 Hůlek Karel a následovníci: Pamětní kniha náboženské obce CČS Roztoky, str. 201

115 Zápis ze shromáždění NO dne 4. 3. 1990

*plány, naděje a vyhlídky, že naše církev ČSH se rozvine do květu, jakým byla v době, kterou si již málo kdo pamatuje. Takovou, jaká byla v letech první republiky, masarykovské a demokratické.*¹¹⁶

Začátek zcela jiných vztahů s městem symbolizovala návštěva nového starosty Vojtěcha Sedláčka na mši 25. února 1990.¹¹⁷

Zlepšení vztahů s katolickou církví se projevilo při ekumenické bohoslužbě na svátek Cyrila a Metoděje i na svátek 28. října. Do Roztok po zemřelém katolickém faráři Matějkovi nastoupil páter Zlámal, vzdělaný misionář, který později odešel do Arménie.

Na zahradě Husova sboru se sloužila ekumenická bohoslužba, p. Zlámal a faráčka Kučerová společně vysluhovali Večeři Páně. Páter Zlámal tehdy řekl: „Já vím, že jsem tím porušil církevní nařízení, ale udělat jsem to musel, nařídil mi to Svatý Duch.“

Ekumenické vztahy pokračovaly i za dalších katolických farářů – Paďoura, Kánského a zpočátku i současného pátera Bubeníčka.

Ekumenické bohoslužby se konaly u příležitosti Svatovojtěšské pouti, na svátek Cyrila a Metoděje a jednou do měsíce v místní nemocnici.¹¹⁸ V současné době bohužel vztahy mezi církvemi v Roztokách ochladly kvůli přestupu jedné katoličky k ČČSH, přes který se katolický farář nedokázal přenést.¹¹⁹

Nejvýznamnější událostí roku 1990 bylo jmenování prof. ThDr. Zdeňka Kučery děkanem Husitské teologické fakulty.¹²⁰

V roce 1990 se ve sboru uskutečnily dva koncerty cyklu Hudbou k srdci a dvě besídky pro děti – velikonoční a vánoční. Farářka docházela do místní základní školy, kde vyučovala etiku. Vedla kroužek náboženství na Suchdole.

V samém závěru roku se v Praze konalo světové setkání křesťanské mládeže. Při této příležitosti byly u členů církve ubytovány tři desítky mladých Chorvatů, Italů a Němců.

V roce 1991, v poslední březnový den, se konalo první biřmování po sametové revoluci,

116 Hůlek Karel a následovníci: Pamětní kniha náboženské obce ČČS Roztoky, str. 217

117 Tamtéž, str. 217

118 Tamtéž, str. 223

119 Viz pozn. 110

120 Hůlek Karel a následovníci: Pamětní kniha náboženské obce ČČS Roztoky, str. 224

první po 26 letech. Obřad vedl biskup René Hradský.¹²¹

V roce 1991 však zároveň citelně poklesla aktivita rady starších – za celý rok se sešla jenom třikrát. Tento stav bohužel přetrvává do dneška. Úkol rozdmýčovat život v obci spočívá tak pouze na bedrech farářky.

Přesto sílí kulturní a sociální činnost v obci. V roce 1991 se konaly dva koncerty duchovní hudby, jeden pro mládež – křesťanské songy. Uskutečnil se zájezd do Kostnice a návštěva korejského protestantského faráře.¹²²

V roce 1992 uspořádal sociální odbor sbírku šatstva pro Jugoslávii, duchovní péče o děti vyvrcholila vánoční besídkou.

Sbírky šatstva pro diakonii Úpice (později Diakonie Broumov) se pak staly zcela pravidelnou součástí činnosti církve v Roztokách.

V prvním pololetí roku 1992 se zdálo, že do CČSH nastupuje nová generace, nová krev. Bohoslužby byly navštěvovány řadou mladých lidí, po mších vždy následovalo zpívání moderních duchovních písní při doprovodu kytary. V průběhu roku se však postupně vytráceli.

Na Nový rok 1993 sloužili farářka Kučerová a páter Kánský společnou mši věnovanou obnovenému českému státu.¹²³

Jarní koncert 9. května byl věnován hudbě W. A. Mozarta, F. Schuberta a dalších skladatelů, jejichž písně zpívala Stanislava Matulová.

30. května se konalo druhé porevoluční biřmování, které opět provedl biskup René Hradský.¹²⁴

Od října 1994 byly každé úterý pořádány schůzky starších a osamělých občanů.

V říjnu 1995 navštívilo Husův sbor na pozvání profesora Kučery devět německých farářů lutheránské církve z Hessenska.

O několik dní později, 29. října, se uskutečnila návštěva patriarchy Špaka v Roztokách při oslavách 60. výročí sboru.

121 Tamtéž, str. 245

122 Tamtéž, str. 249

123 Hůlek Karel a následovníci: Pamětní kniha náboženské obce CČS Roztoky, str. 262

124 Tamtéž, str. 243

V tomto roce také farářka Jarmila Kučerová zahájila studium specializačního pedagogického kurzu pro duchovní na Husitské teologické fakultě Karlovy univerzity v Praze.¹²⁵

V rámci půlnoční štědrovečerní mše vystoupila skupina místních zpěváků se zvlášť nacvičeným programem.¹²⁶

V druhé polovině devadesátých let se husitská církev v Roztokách vydatně zapojila do veřejného života. Jarmila Kučerová se stala členkou školské a kulturní komise, což je poradní orgán městské rady.

I v roce 1996 pokračovala vlastní kulturní činnost ve sboru, uskutečnily se tři koncerty - jarní, 28. října a vánoční. Při půlnoční mši pak zazněla – Vánoční mše V. Marhoul. Na druhý svátek vánoční byl připraven recitál sólisty Hudebního divadla v Karlíně Miloty Holcmana.

Pro členy náboženské obce byl v roce 1996 zorganizován šestidenní zájezd do Itálie, při němž účastníci navštívili Florencii, Assisi a Řím.

Velkému zájmu se těšil i zájezd „Po stopách Mistra Jana Husa“ na Tábor, Husinec, Kozi Hrádek.¹²⁷

V roce 1997 odstoupil z funkce předseda rady starších Stanislav Čáslavka, nahradil ho Čestmír Zima. S finančním příspěvkem města se podařilo do budovy sboru zavést plyn a zprovoznit plynové topení.¹²⁸

Farářka Kučerová ukončila v tomto roce pedagogický kurz a zahájila dvouleté studium psychosociálních věd na HTF. Současně vyučovala na VOŠ pedagogické sociální filosofii a etiku.¹²⁹

Její rozlet a všestrannou aktivitu přibrzdila v roce 1998 vážná operace páteře. Po dobu její nepřítomnosti vykonával bohoslužby profesor Kučera.¹³⁰

Ten nepochybně představuje nejvýznamnější postavu mezi všemi duchovními, kteří se v Roztokách od založení náboženské obce vystřídali.

125 Tamtéž, str. 273

126 Tamtéž, str. 283-284

127 Zápis ze shromáždění NO 23. 3. 1997

128 Zápis ze shromáždění NO 29. 3. 1998

129 Zápis ze shromáždění NO 14. 3. 1999

130 Hůlek Karel a následovníci: Pamětní kniha náboženské obce ČČS Roztoky, str. 299

Prof. ThDr. Zdeněk Kučera je totiž význačný český teolog a filozof, profesor Husovy československé bohoslovecké fakulty a Husitské teologické fakulty Univerzity Karlovy, jejímž byl dlouholetým děkanem.

Narodil se 30. 3. 1930 v Bratislavě, kterou byla jeho rodina nucena opustit po rozpadu Československa v roce 1939, a poté žil v Praze. Po maturitě na Klasickém gymnáziu v roce 1949 studoval na Husově československé evangelické fakultě bohoslovecké a na Filozofické fakultě UK. Po ukončení studií byl roku 1955 vysvěcen na kněze Církve československé.

V letech 1966–74 zastával funkci přednosta ideového odboru Úřadu patriarchy CČSH. Po studiích v Basileji u Oskara Ullmanna i Karla Bartha byl v letech 1968 až 1970 odborným asistentem na Husově československé bohoslovecké fakultě. V době normalizace byl nucen fakultu opustit a vrátit se zpět do úřadu. Ani tam však nezůstal a pět let pak pracoval ve stavebnictví a ve strojírenském průmyslu. Na bohosloveckou fakultu se vrátil v roce 1979 jako docent a v roce 1981 získal profesuru. V roce 1990 byl zvolen děkanem HČBF a následně po její inkorporaci do Univerzity Karlovy byl třikrát děkanem Husitské teologické fakulty Univerzity Karlovy. Přednášel téměř na třiceti zahraničních univerzitách, mimo jiné v Mnichově, Ženevě, v Basileji, Berlíně či v Upsalle.

Je nositelem několika vyznamenání. Zmiňme aspoň to poslední - Rakouský čestný kříž za vědu a umění 1. třídy, které obdržel za zásluhy o prohloubení spolupráce mezi Karlovou univerzitou a Univerzitou Vídeň.

Čestný kříž za vědu a umění je vysoké rakouské vyznamenání, udělované za zásluhy v oblasti vědy a kultury, které navazuje na Vyznamenání za vědu a umění, jež založil císař František Josef I. roku 1887. Z Čechů je nosili například Antonín Dvořák, Josef Václav Myslbek, Václav Brožík či Jaroslav Vrchlický. Toto vyznamenání bylo obnoveno v roce 1953. Počet vyznamenaných je přesně omezen. Z Čechů byl jím oceněn například Václav Havel. Na toto vyznamenání navazuje Čestný kříž za vědu a umění (Ehrenkreuz für Kunst und Wissenschaft); z českých současníků je nositelem I. třídy emeritní prezident Akademie věd ČR profesor Václav Zahradník a ředitel Matematického ústavu UK profesor Ivan Netuka.¹³¹

I přes zdravotní potíže farářky Kučerové se podařilo v roce 1998 udržet nastolenou frekvenci kulturních pořadů. Uskutečnil se tříkrálový koncert mezinárodně známého pěveckého sboru ROSA, koncert sólistky opery Národního divadla v Praze Jaroslavy Maxové a jejího manžela

131 Drda Jaroslav: Rozhovor s prof. Zdeňkem Kučerou, časopis Odraž č.12/2013, město Roztoky 2013, str. 10-11

Hynka Maxy, sólisty opery v Olomouci. Na první neděli adventní pak vystoupil známý soubor C&K Vocal.

Rok 1999 přinesl významné ocenění zásluh i farářce Kučerové, která byla jmenována do funkce vikářky vikariátu Praha – venkov pražské diecéze, v kteréžto funkci pracuje dodnes.

V roce 2000 byla založena Diakonie a misie CČSH v Roztokách. Jejím prvním počinem byla realizace programu pro maminky s dětmi.

Od července 2001 vykonává farářka bohoslužby v penzionu pro seniory Horizont na Suchdole.¹³²

V tomto roce se konečně také podařilo realizovat generální opravu střechy sboru. Částkou 150 tisíc korun přispělo prostřednictvím Ústřední rady Ministerstvo kultury ČR, stejnou částku věnovalo i město Roztoky¹³³, které díky několika osvědčeným zastupitelům (např. Ladislav Kantor, Martin Štifter, Stanislav Boloňský, Jaroslav Drda) začalo oceňovat přínos husitské církve pro občany města.

Dne 21. října 2001 navštívil roztockou náboženskou obec u příležitosti 65. výročí dokončení Husova sboru biskup Karel Bican.¹³⁴

V roce 2002 byly Roztoky postiženy povodněmi. Náboženská obec se zapojila do humanitární pomoci. V Husově sboru se nashromáždily finanční dary pro postižené rodiny ve výši 14 000 Kč. Zároveň se církev husitská stala spolupořadatelkou benefičního „Koncertu pro Tiché údolí“, zorganizovaného pány Kantorem a Drdou. Výnos koncertu společně s dary přinesenými do sboru v celkové výši 81 000 Kč pak byl rozdělen mezi nejpotřebnější rodiny.¹³⁵

Činnost Husitské diakonie v Roztokách se velmi rozšířila poté, kdy v ní začala od listopadu 2002 pracovat jako pastorační asistentka paní Helena Kantorová, která se starala o klienty z řad starších občanů města.¹³⁶

132 Hůlek Karel a následovníci: Pamětní kniha náboženské obce CČS Roztoky, str. 320

133 Zápis ze shromáždění NO dne 3. 3. 2002

134 Hůlek Karel a následovníci: Pamětní kniha náboženské obce CČS Roztoky, str. 321

135 Tamtéž str. 325-326

136 Zápis ze shromáždění NO dne 14. 2. 2003

V roce 2003 vzniklo při sboru CČSH Mateřské centrum Rožálek, které vedla pastorační asistentka Jitka Šatavová.¹³⁷

V roce 2004 byla provedena oprava oplocení farní zahrady.

Velmi vydařeným projektem byl v roce 2004 seriál diskuzních pořadů Hovory od srdce k srdci, které moderoval Ladislav Kantor, člen skupiny C&K Vocal, bývalý ředitel protokolu Kanceláře prezidenta republiky či později generální ředitel České filharmonie.

V rámci tohoto cyklu vystoupili dokumentaristka a režisérka Olga Sommerová, herečka a poslankyně Parlamentu ČR Táňa Fischerová a lékař prof. Václav Kordač. Další pokračování tohoto projektu se však v dalších letech již nepodařilo uskutečnit.¹³⁸

V neděli 23. 10. 2005 sloužil slavnostní mši u příležitosti 70. výročí postavení sboru biskup Karel Bican s hudebním doprovodem souboru Geshem. Dne 13. listopadu se uskutečnil vynikající pořad „Aktuální poselství J. A. Komenského“, v němž účinkoval světoznámý kytarista Štěpán Rak a recitátor Alfréd Strejček.¹³⁹

V roce 2006 byl zvolen nový předseda rady starších Ing. Jiří Pelcbauer.¹⁴⁰

V tomto roce skončila v prostorách Husova sboru činnost mateřského centra Rožálek, které poté začalo fungovat na komerční bázi.

V prostorech, které Rožálek uvolnil, funguje od roku 2007 Křesťanská kavárna, kde se každý čtvrtek odpoledne scházejí místní senioři k popovídání u kávy, od roku 2011 je každý první čtvrtek v měsíci věnován společnému zpívání za doprovodu akordeonu, na který hraje paní Milada Šedivá.

V roce 2008 měla náboženská obec registrováno 416 členů. V tomto roce se ve sboru uskutečnily 4 koncerty, 4 vernisáže, andělská dílna, mikulášské a vánoční rodinné odpoledne. Na kulturních aktivitách se v této době již podílela autorka této práce. Tradiční a úspěšnou akcí se trvale stal každoroční velikonoční jarmark na farní zahradě, který vždy přiláká stovky návštěvníků, kteří si mohou zakoupit řemeslné výrobky nebo třeba farářkou požehnané velikonoční mazance.

137 Hůlek Karel a následovníci: Pamětní kniha náboženské obce CČS Roztoky, str. 329

138 Tamtéž, str. 333

139 Tamtéž, str. 336

140 Tamtéž, str. 335

Bohatý program je připraven pro děti. Další tradici se podařilo založit v době adventní, kdy jsou pořádány vánoční dílny, výstavy, koncerty, pořad pro školní třídy „Září hvězda nad Betlémem“ a pásmo koled propojených vyprávěním o narození Ježíše Krista „Pojďme spolu do Betléma“. Součástí koncertů se staly vernisáže výtvarných výstav autorů Pavla Jirmuse, Renaty Procházkové a akademického malíře Karla Marxe.

V roce 2009 po červencových povodních vyhlásila farářka sbírku na pomoc postiženým záplavami na Moravě. Výtěžek sbírky byl poslán do olomoucké diecéze.¹⁴¹

Na podzim roku 2009 bylo v prostorách Husova sboru nahráno CD se zmiňovaným pořadem „Pojďme spolu do Betléma“. Nahrávka se stala v Roztokách mimořádně populární, v roce 2012 bylo dokonce třeba realizovat dotisk tohoto titulu, jehož původní náklad byl již rozebrán.

V roce 2010 si náboženská obec připomněla 90. výročí vzniku CČSH. Slavnostní bohoslužbu sloužil 30. 5. biskup David Tonzar.¹⁴²

V roce 2012 byla autorka této práce doplněna jako členka Rady starších, nastoupila do funkce pastorační asistentky a zahájila studium husitské teologie na HTF.

V červnu roku 2013 přišla do Roztok a blízkých obcí na Vltavě další povodeň. Husitská církev ve spolupráci s městem zorganizovala sbírku materiální a finanční pomoci, která vynesla 73 299 Kč.

Významným úspěchem bylo obnovení výuky náboženství na roztocké základní škole ve školním roce 2013-14. Výuku vedla ponejvíce autorka této práce, v menší míře též farářka. Výuku navštěvovalo 14 žáků.

V rekapitulaci vývoje náboženské obce v Roztokách jsme se tak dostali až do samé současnosti.

Rada starších NO CČSH Roztoky má v současné době toto složení:¹⁴³

Ing. Tomáš Rozkydal - předseda

Marie Říhová - místopředsedkyně

Ing. Jiří Pelcbauer

141 Tamtéž, str. 347

142 Tamtéž, str. 349

143 Zápis z výročního shromáždění NO dne 24. 2. 2013

Blanka Humplová - finanční zpravodaj

Eva Guttmannová - revizorka

Helena Kantorová

Vladimíra Drdová

Ke dni 31. 12. 2012 bylo v Roztokách evidováno 411 členů náboženské obce Církve československé husitské.

Do budoucna by bylo velmi žádoucí, aby rada starších zvýšila svou aktivitu směrem dovnitř náboženské obce a zaměřila se nejen na práci se stávajícími členy, ale také na získávání členů nových.

Je třeba také počítat s tím, že roky nelze zastavit. Profesor Kučera dosáhl již požehnaných 84 let věku, farářka Kučerová také dávno překročila šedesátku a sil i elánu jí ubývá. Dříve nebo později bude muset na její místo nastoupit nový duchovní, jehož úkolem bude zastavit úbytek členů a zejména oslovit přitažlivějším způsobem mladou generaci.

Pokud se to povede, bude náboženská obec v Roztokách moci dál plnohodnotně plnit své poslání.

Summary:

The oldest archaeological finds in the territory of Roztoky are from the Neolithic period (5 500-4 200 bc Kr.). On the territory of Roztoky is the former Slavic settlement Levý Hradec, where was the first Christian church in Bohemia (884).

The first written mention of Roztoky is from the year 1233. Roztoky formed around the water fortress from the 13th century. Religious life in Roztoky was focused here and in Levý Hradec. The Catholic Church was built in 1867. The Parish Czechoslovak Hussite Church in Roztoky was founded in 1923. Congregational House was built in 1935.

Leading parsons were Jaroslav Bartůněk (1920-1937), Vlasta Hradcová (1950-1981) and Jarmila Kučerová (since 1981).

Přehled použité literatury a dalších zdrojů:

Bohatová Milena, Ilková Věra: Život křesťanů husitského vyznání, Pražská diecéze Církve československé husitské, 2013

Boloňský Stanislav: Náboženský život v Roztokách, dosud nepublikovaný rukopis, 2014, soukromý archiv Stanislava Boloňského

Drda Jaroslav: Rozhovor s prof. Zdeňkem Kučerou, časopis Odras č.12/2013, město Roztoky 2013

Hůlek Karel a následovníci: Pamětní kniha náboženské obce CČS Roztoky, rukou psaná kronika, archiv NO Roztoky

Kolektiv autorů: Roztoky včera, dnes a zítra, Oblastní vlastivědné muzeum Roztoky, 1960

Kolektiv pracovníků Ústavu teorie a dějin umění ČSAV: Umělecké památky Čech, Academia Praha, 1980

Kolektiv autorů: Roztoky očima staletí díl I., Město Roztoky 2011

Protiva Emanuel: Pamětní kniha obce Roztok u Prahy, od roku 1928, strojopisná kronika, v Okresním archivu v Dobřichovicích

Schematismus CČS z r. 1933

Šašek Josef a následovníci: Pamětní kniha osady Roztocké (farní kronika), od 1875, originální rukopisná kronika, uložena v Okresním archivu v Dobřichovicích

Vencová Stanislava: Stručné dějiny města Roztoky u Prahy, tisk pro vnitřní potřebu Základní školy v Roztokách, 1982, soukromý archiv Stanislava Boloňského

Zápisy ze schůzí rady starších a ze shromáždění NO, 1923 – 2013. Archiv NO CČSH Roztoky.

Internetové zdroje:

<http://www.husitibrevnov.cz/ccsh/historie-ccsh>

[http://cs.wikipedia.org/wiki/heslo Roztoky okres Praha-západ](http://cs.wikipedia.org/wiki/heslo/Roztoky_okres_Praha-zapad)

[http://cs.wikipedia.org/wiki/heslo Dějiny Římskokatolické církve v Česku](http://cs.wikipedia.org/wiki/heslo/Dějiny_Římskokatolické_církve_v_Česku)

<http://www.roztoky.cz>

<http://www.kr-stredocesky.cz>

<http://www.zsroztoky.cz>